

ρήφανος ποιητής, πού μέσα μας είναι, καταφρονεί τους πεζούς που πάν' εκεί και χοντροκάθονται. Σ' ένα μέρος, χωρίς δριζόνια, που βλέπεις από τη λεγόμενη φύση όσο βλέπεις κι από πλυσταγιά. Ψωροπερήφανο ποιητή, έχεις άδικο, κι ο κόσμος, δίκιο. 'Ο άνθρωπος ζώο κοινωνικό. Πάει για να φάη διολεχτό το γλυκούλι του, και για να διή και για να τότε διούνη, πράματα άκόμα πιο γλυκά και διαλεχτότερα. Κ' ένα προσώπιδι μορφο να ξανοίξης εκεί με δυο μάτια από κείνα, να και η φύση, να και οι δριζόντες! Πρέπει να είσαι είκοσι χρόνων, λιμοκοντόρος, καλοντυμένος, Έρωτόκοιτος, Lovelace, και τότε το ζαχαροπλαστείο του Γιαννάκη σε μαγεύει πιο πολύ από τάνεβάσματα στους Λυκοβητούς και στις Άκρόπολες.

46

Η λίμνη του Λεμάνου και η λίμνη του Βραχουριού. Υπάρχει ψώρα εδωποτισμού και ψώρα πατριωτισμού. Η δεύτερη: — Πώς πηγαίνετε στην Έλβετία! Έχουμε στην Ελλάδα Έλβετίες άλλο τίποτε! — Μάλιστα. Μά και τη φύση την κάνει ο άνθρωπος. Τη νέα ελληνική φύση δεν την έκαμε άκόμα ο άνθρωπος, κι άνθρωπος δα μπορεί να στέκει εκεί που στέκεται ακαλλίεργητη, άπειραχτη, πρωτόγονη, ή οδύνηρη, αν αγαπάτε (μήτε καλή μήτε κακή), φύση. Τις γνωρίζω τις μορφάδες όλες του φυσικού κόσμου του ελληνικού. Μά τούτες ως την ώρα φανερώνονται στα μάτια λίγων αρχαιολόγων μόνο, ελληνιστών κ' ελληνολατρών.

47

Η θεοσκεία. Κάπως γνωρίστηκα μ' αυτή, μά ποτέ δεν την αίστάνθηκα. Κάποτε, σε διαφορετικούς καιρούς της ζωής μου, κι αράδ' αράδα, θέλησα να παίξω ρόλο χριστιανού, βουδδιστή, πολύθεου. Μά πάν' από διαβάσματα κ' εντύπωσης καλαισθητικές, υποθέτω. Οι εκκλησιές με συγκινούν μά πάντα τη φαντασία μου πιο πολύ και τα αισθητήρια δχι την καρδιά μου. Τό λιβάνι με λαγγυεί το ίδιο και σά μυρίζομαι το τραντάφυλλο. Στην εκκλησία παιδί θυμόμ' να τις αγάπες μου, κ' έμειν' από τη θύμησή τους έκστατικός. Ίσαμε προχτές έννοιωθα την ανάγκη να πηγαίνω στην εκκλησία τη ρούσικη. Ένας Εθαγγελιστής τοιχοζωγράφιστος, ένας άγγελος ελαφροπειτώντας τάχ' ανάμειν' από τα κονίσματα του

Ιεροῦ, ο χορός, το ρυθμικό συγκρίσμα του ναού με τους αρμονικούς τον χρωματισμούς, με τραβούσανε. Μά γαργαλίζανε και μου γίνονταν θνείρα τα γονατισματα κάποιων, ώραιων πάντα μπροστά στα μάτια μου, γυναικών, κορμιώνε λυγίσματα, λαιμών άποκαλυπτικά ξεγυμνώματα. Παλληκάρη, σάν πρωτοήρθε στην Αθήνα, εκεί πρωτοάραξα. Κόντεψα μιά φορά στα νιάτα μου ναγαπήσω με μιάν άγάπη πορδέση μιάν εικόνα της Κοιμικαρίας την όγία Εδφημία. Άννατά διαβάζω, απαγγέλλω κομμάτια από την Παλαιά Γραφή κι από τροπάρια της βυζαντινής ποίησης μ' εδφαίνοννε τα στρογγυλά τα λόγια τους όμοια με τους στίχους του Οδγκώ και του Βαλαωρίτη. Τη θερησκευτική συγκίνηση την άπόλαρα μόνάχα σε κάποιες μου κοριτσιών άγάπες που ποτέ δεν κατώρθωσα να τα πλησιάσω. Μήπως και του Θεού το σημαντικό το γνώρισμα δεν είναι τάχα το απλησίαστο; Και μόνο η τέχνη μου φανερώθηκε σά θερησκεία κι από την τέχνη, πρώτ' άπ' όλα, το ποίημα.

48

Η Αθήνα έχει το χρώμα. Και πιο πολύ από το χρώμα, τη nuance τη χρωματιά, αν αγαπάτε. (Δηλαδή τ α ν ε ρ α, το άπέραντο άτλαζένιο γαλαζοφύρεμα τουδρανού της). Δεν έχει πρασινάδες ξερότοπος. Έχει το μάρμαρο που σπιθοβολά. Κι ο Θεόφιλος Γωτιέ βλέποντας την Αθήνα, κατάλαβε από το μαγαλειό του Θεού. Δεν έχει το δέντρο. Έχει τον άέρα. Έχει ταρχαία. Τίποτε τωρινό. Τα τωρινά, βάλ' τους ρίγανη. Έχει τα Μουσεία. Όμως δχι τη ζωγραφιά. Το άγαλμα. Κι δχι τόσο το άγαλμα, όσο το ανάγλυφο. Κι δχι τόσο το ανάγλυφο, όσο το σύντριμμα. Είναι κάποιον τάφοι, περιβόλια. Κ' είναι κάποιον τάφοι που δεν τρέφουνε και το φτωχότερο χοιτάρι, μά που είναι όλο από πέτρα κι από άγάλλματα. Η Αθήνα. Κοιμητήρι από τούτους του δεύτερου είδους. Η Αθήνα ή παντοτινή, μά δχι και η Αθήνα που έτυχε να είναι και πρωτεύουσα του ελληνικού βασιλείου. Θα ήθελα ένα έργο τέχνης, βιβλίο, ποίημα, δρώμα, μυθιστόρημα, περιήγηση, που να καθρεφάριζε έτσι σε όλα και με όλα της την αιώνια την Αθήνα.

49

Όμως έχω κάτι πολύ θηλυκό μέσα μου. Καταλαβαίνω πώς μου έρχονται δάκρυα, πώς δα μπορώ

να τα κρατήσω, κ' εκεί που ένας άντρας θάδειχνε τη γροθιά του ή το πολύ πολύ μιά καταφρόνηση. Άντρας μπορεί να είναι κάποτε ο νους μου. Μά είναι τούτο άρκετό, με μιά καρδιά γυναικεία;

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

Σουφρώνει τα φρύδια του ο Άγας.

— Κι άμ' ή μάμμα σου; του λέει: ποιός θά την πάρη στο λαιμό του τη μάμμα σου; Κι ο πατέρας σου;

— Αφεντέσημ Έφεντημ, τίποτις δέν είναι αυτά. Ο πατέρας μου είναι μισός μουσουλμάνος. Η γριά πάλι, θά φωνάξη, θά κλάψη, κ' ύστερα θά μερώση. Τί θάκανε αν είτανε θάνατος; Έδώ έχει ή Προφήτη ή θάνατο.

Κοντοστέκεται ο Άγας και τον καλοδλέπει: στα μάτια.

— Και ποιός θά σοῦ πάρη τη ζωή δέν άλλα-ξοπιστήσης;

— Η άγάπη. Έμπαινα χτές στοῦ πύργου σου την αύλή. Στο γωνιακό του παράθυρο είταν έν' άσπρο γατάκι κ' έπαιξε με τοῦ γιαιουμιού τα κλω-νιά. Γλυστράει έξαφνα το γατάκι και πέφτει μες στην αύλή. Προβάλλει άμέσως ένα πρόσωπο, σκύδει, σέρνει μιά φωνή και χάνεται πάλι μέσα στον πύργο.

Πετάχτηκε τότες ο Χασάνης άγριεμένος κ' έ-τρεξε κατά το χαρέμι.

— Άμάν, Έφέντημ, στάσου! Άν είναι να παι-δευτή κανέναν, έγώ πρέπει να παιδεύω, που είχα μάτια κ' είδα ένα πλάσμα που ήλιος δέν τάγγιζ' ά-κόμα. Μπήξε το μέσα μου το χαντσάρι σου, να μη λές πώς ζή εκείνος που την είδε την κόρη σου.

Στέκεται ο Άγας κι άγριοδλέπει.

— Δεν έχεις χαντσάρι μαζί σου; Νά, το δικό μου. Χώστο ίσα μες στην καρδιά μου. Θυμήσου όμως το χτεσινό τάξιμό σου. Στοχάσου το τί θά είμαι σά γίνω παιδί σου. Στοχάσου πώς άγρόρι δικό σου δέν έχεις. Στοχάσου τί τρομερός πολεμιστής του Προφήτη γίνεται το ρωμιόπουλο και σε τί λογής χέρια θάρήσης τη δύναμή σου όταν ο Άλλάχ σε κράξη κοντά του.

*) Η άρχή στον άριθ. 353.

ΠΕΤΡΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ*

Σηκώθηκε τώρα κι ο Όρέστης και προσπαθούσε να της πιάσει τα χέρια και να τη βάλει να καθί-σει και να την παρηγορήσει. 'Ο! πώς να τοῦ ξεφύ-γουν τέτοια λόγια! Και τώρα πώς να την παρη-γορήσει, πώς; Η Χρυσούλα δέν πήγε ποτέ μαζί του στο Μουσείο του Μορώ... Ναι, τώρα θυμάται... Φίλησε τη Νόρα... Είτανε με τη Νόρα... Θέ μου!

Πάλευε ή Χρυσούλα, προσπαθώντας να ξεφύγει το άγγιγμα του Όρέστη. Στα χέρια της μέσα το μεταξωτό μαντηλάκι της γίνθηκε χίλια κομμάτια. Τό δαχτυλίδι της έσφιξε το δάχτυλο, σά νάτανε φίδι... ('Ο! Θάνατε! Θάνατε!)

— Σώπα! Σώπα, Χρυσούλα! Μην κάνεις έτσι! Σουχώρεσέ με!

— Όωω!

(— 'Ο! νάμουνά μόνη, να κυλιστώ χάμω, να

*) Η άρχή στον άριθ. 355.

ξασκίω με τα νύχια μου τα στήθια μου και να βάλω μιά φωνή όσο μπορούσα πιο δυνατή και πιο στριγγιά για να γκρεμίσω τα σπλάχνα μου... 'Ο! πονώ! πονώ!...)

Πήγαινε κ' έρχότανε μέσα στην κάμερα, άλα-λίσταμένη Δέν τολμούσε να μιλήσει. Φοβότανε, αν άνοιγε το στόμα της θάβγαζε άναρθρες φωνές ζώου που κυνηγούνε και στριγγιώνουνε, ή ζώου που πεινά και κλαίει, ή ζώου που σφάζουνε... Πνιγότανε. Ένα φίδι κουλουριαζότανε στο λαιμό της. Θέ μου! Α πλώσε τα χέρια της κι άρπαξε τη χρυσή άλυσι-δίτσα, την έκαμε χίλια κομμάτια και πέταξε πέρα το σταυρό που φορούσε... Αλάφρωσε λίγο... Έπεσε στον καναπέ, ξεκούμπωσε τη ρόμπα της στα στή-θια και πήρε βαθιά την άναπνοή της κι άναγερτά και κουραμέννα πέσανε τα χεράκια της στα γόνατα και είπαι:

— 'Ο Θάνατε! Θάνατε!

— Τί έχεις, Χρυσούλα; Τί είπες; Σώπα! Σου-χώρεσέ με!

— Νά σε συχωρίσω; Τί μου έκαμες; Μου έ-καμες τίποτα; Τίποτα... Δέ μου έκαμες τίποτα...

Μιά σιωπή βρειά έπεσε. Ο Όρέστης άνήσυ-χος πηγαίνονόχτανε. Θάδινε τη μισή του τη ζωή να

βριτκότανε στην άκρη του κόσμου. Πώς ν' άντικρύ-σει τη Χρυσούλα; Τί να της πει; Άκούμπησε το μέτωπό του στα τζάμικ και κύταζε τη νύχτα. Χωρίς να το θέλει έβγαλε από την τσέπη του το ρολόι, τάχατε για να δεί τί ώρα είναι, μά δέν είδε τίποτα.

— Βιάζεσαι, Όρέστη, βιάζεσαι; Αλήθεια, θάνατι πιά μεσάνυχτα. Έσφιγγε τα δόντια της για να μην κλάψει κ' ή φωνή της έβγαине σφυριχτή.

— Μεσάνυχτα! από τώρα;

— Βλέπεις, Όρέστη; Μεσάνυχτα... Είναι και-ρός...

Τό χαμόγελο πάλι, σά χαροντικό δρεπάνι, έ-σφαξε το στόμα της, μες στη μέση.

(— 'Ο! να φύγει! να φύγει!)

— Όχι... Έχω ακόμα δέκα λεφτά... Γιατί βιάζεσαι, Χρυσούλα;...

— Άα! έχεις ακόμα δέκα λεφτά!

Έσφιξε τα χέρια της, στα μάτια της πετα-χτήκανε δυο μεγάλα δάκρυα, ρήχτηκε και πήρε το καπέλο του, ένας κόμπος σιδερένιος έσκιζε το λαιμό της, κ' ή φωνή της έτρεμε από την άγανάκτηση και τον άγριμό:

— Πήγαινε! πήγαινε! Πάρε το καπέλο σου.

Δὲν ἄργησε νὰ μαλακώσῃ ὁ Χασάνης. Ξανακάθισε στὸ μιντέρι του. Ὁ Ἡλίας, σιωπηλὸς τώρα, ἔσκυψε καὶ περίμενε ἕνα λόγο ἀπὸ τὸν Ἀγᾶ.

— Παιδί μου, τοῦ λέει ὁ Ἀγᾶς, συλλογίσου το πάλι. Συλλογίσου τὴ μάνα σου, τὴν κατάρτα τῆς μάνας σου. Τί καλὸ θὰ δῆς ὕστερ' ἀπὸ τέτοια κατάρτα! Στάχτη θὰ σὲ κάμῃ καὶ σένα καὶ μᾶς.

— Χίλιες κατάρτες δὲν πιάνουν μπρὸς στοῦ Προφήτη τῆ χάρη. Ὁ Προφήτης τὸ θέλει, τὸ προστάζει, δικὸς σου νὰ γίνω. Ἐκεῖνος εἶναι ποῦ τὸ γκρέμισε τὸ γατί.

Σαυτὸ πιά δὲν εἶπε τίποτε ὁ Ἀγᾶς. Σηκώθηκε, τὸν ἀγκάλιασε καὶ πρόσταξε νὰ φέρουν τὰ νταβούλια.

Ἦστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα, ξεκούφαιναν τὸ χωριὸ νταβούλια καὶ πιστολιές. Εἶταν τὸ συννέει τοῦ Μπραϊμή.

Τὸ τί ἐγίνε στὸ ἔρμιο τὸ σπιτικό τοῦ Ἡλίου σὰν ἔμαθαν οἱ γονιοὶ τοῦ πῶς τούρκωνε τὸ παιδί τους καὶ παίρνει τοῦ Χασάνη τὴν κόρη, εἶναι ἄλλη λυπητερὴ καὶ μακρινὴ ἱστορία.

Μέρες καὶ μέρες βιάστηκαν οἱ γάμοι τοῦ Μπραϊμή καὶ τῆς Μελέκης. Ἀλλες τόσες μέρες μπαινόγαῖναν οἱ γίαντες ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ μαύρου τοῦ Προστοῦ. Τέτοιο ἀστροπελέκι ἀπάνω σιάσπερο κεφάλι του, δὲν μπόρεσε ὁ καημένος νὰ τὸ βαστάξῃ. Ἡ γριά ἔζησε μερικὸς μῆνες ἀκόμα, γιὰ νὰ δώσῃ, ὡς φαίνεται, καλὰ τὴν κατάρτα τῆς.

Τί τὰ θέλεις, πρέπει κάποτε νὰ τίς πιστεύῃς αὐτὲς τίς κατάρτες. Εἶδαμῃ, γιατί πέθανε ἡ Μελέκη στὸν τρίτο τὸ μῆνα τῆς; Γιατί τρελλάθηκε ὁ Ἀγᾶς καὶ τονε δέσανε χεροπόδακα καὶ τὸν ἔδερναν ἀλύπητα νὰ τονε γιατρέψουν, καὶ αὐτὸς θεράπευα πιά δὲν εἶδε; Γιατί τὰ μισόχασε καὶ ὁ Μπραϊμὴς καὶ πούλησε πύργους, καὶ ἔκαμε χτήματα, καὶ πῆγε κ' ἔχτισε τὴν πετροφυλιά ἐκεῖνη ἀπάνω στὴν Τάμπια, καὶ ζοῦσε ὀλομόναχος, καὶ μῆτε Τούρκο νὰ δῇ δὲν ἤθελε μῆτε Χριστιανὸ, ὅπου πέθανε χρόνια κατέπι, καὶ χάρη νάχῃ τὴ διαθήκη του, ποῦ ἔλεγε νὰ φέρουνε μὲ τὴ σερμαγιά του νερὸ στὸ χωριὸ, καὶ τώρα βλογοῦν τὴν ψυχὴ του Παπάδες κ' Ἰμάμηδες.

Τί ἄλλο εἶταν ποῦ τὴν ἔφερε ὅλη ἐκεῖνη τὴ σφοδρά!

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΙΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

καὶ πήγαινε!

Τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ μπράτσο καὶ τὸν ἔσπρωχνε πρὸς τὴν πόρτα.

— Ἀα! ἔχεις ἀκόμα δέκα λεφτά! Πήγαινε μὴν ἄργήσεις! Πήγαινε μὴν ἄργήσεις!

Ἐτρεμε σύγκορη.

(—ὦ, νὰ μπόρῃς νὰ κρατηθῶ, νὰ κρατηθῶ καὶ νὰ μὴ λιγοθυμῶ!)

Ἄνοιξε βιαστικὰ τὴν πόρτα, κρατοῦσε μὲ τὸ ζερβὸ τῆς χερί τὴν καρδιά τῆς ποῦ τὴν πονοῦσε καὶ μὲ τὸ ἄλλο τῆς χερί τὸν ἔσπρωχνε καὶ τοῦλεγε σὰν τρελλή, ἑαγριμένη, μουγγά.

— Πήγαινε! Πήγαινε!

III

Ὡς ἔκλεισε τὴν πόρτα μὲ κρότο ξοπίσω του, σωριαστικὰ ἡ Χρυσούλα χάμω. Ἐβλεπε τὸ κεφάλι τῆς μέσα στὰ γόνατα καὶ τὰ μαλλιά τῆς λυθῆκανε καὶ ξεκούμπωσε ξεσκίζοντας τὴ ρόμπα τῆς γιὰ ν' ἀναπνεύσει, γιὰ νὰ μὴν πνιγῇ. Ἀναστράναζε βαθιά, σὰ ζωὴ πληγωμένη.

Κ' ἔπειτα ξάπλωσε χάμω καὶ ἄνοιξε τὰ χέρια τῆς κ' ἔβλεπε μιά φωνὴ στριγγιά, ποῦ ἔσκισε μέσ'

ΛΙΓΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ

Ἦστερ' ἀπὸ σεβαστὸ διάστημα καιροῦ, ὁ Πέτρος Βασιλικὸς ἔκρινε καλὸ νὰ μοῦ ἀποκριθῇ σὲ κάποιον μου ρώτημα καὶ νὰ μοῦ λύσῃ μιά μικρὴ ἀπορία. Δυστυχῶς ὅμως, μῶλο ποῦ παραδέχεται πῶς ὁ χαρακτηρισμὸς του δὲν εἶταν καὶ τόσο πιτυχιμένος, δὲ θὰ μπορῶ οὔτε τούτῃ τῇ φορᾷ νὰ συμφωνήσω μαζί του. Νομίζω πῶς ὁ Παλαμάς σ' ὅλα του σκεδὸν τὰ ἔργα (καὶ αὐτὸ γιὰτὶ ἐξαίρω τὰ πρῶτα του) εἶναι κύριος τῆς τέχνης του, καὶ παντοῦ ἀπὸ τὴν ποιητικὴν του πηγάζει καὶ τί τὸ ταιριασμένο καὶ τὸ ἀρμονικόν. Ὅσο καὶ ἂν ἔφαξα καὶ γύριξα, δὲ μοῦ σταθῇκε δυνατὸ νὰ βρῶ μῆτε τὸ παραστράτισμα, μῆτε τὸ τέντωμα τοῦ ποιητῆ. Αὐτὸ μὲ καὶ νὰ ὑποψιάζουμαι πῶς ἡ νέα ἐπεξήγηση τοῦ Βασιλικοῦ δὲν ἔχει βάση πραγματικὴν· τοῦτο δείχνεται καθαρά, ἂν πάρουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Παλαμά, ποῦ ἀνεβαίνει σὲς πρὸ ἀψηλές, σὲς ἀνώτερες σφαῖρες, (γιὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴ φρασεολογίαν τοῦ Βασιλικοῦ), τετοια σὰν τοῦ: «Ἰαμβους καὶ Ἀνάπαιστους», «Ἐκατὸ Φωνίς», «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου», κτλ., ποῦ χωρὶς ἄλλο στέκονται τὰ πρῶτα, ἢ μέσα στὰ πρῶτα, ἔργα του. Γιὰ τὸ λόγον αὐτὸ θάτανε καλὸ ὁ ἴδιος κριτικὸς νὰ μᾶς φωτίσῃ καὶ τούτῃ τῇ φορᾷ, ξεχωρίζοντάς μας τὸ θετικὸ καὶ τ' ἀρνητικὸ μέρος τῆς ποιητικῆς, καθὼς καὶ τῆς αἰσθητικῆς ἐργασίας τοῦ Παλαμά. Κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ ὑπαινιγμὸς ποῦ μᾶς κάνει ὁ Πέτρος Βασιλικὸς, σχετικὰ μὲ τὴν προσωπολατρεία καὶ τὴν ὁμολογίαν του γιὰ τὴν ἀξίαν τοῦ ποιητῆ, μοῦ φαίνεται ἀταίριαστος· γιὰτὶ στὰλήθεια, τὴν προσωπολατρεία καὶ τὰ τέτοια πρέπει ν' ἀναζητήσουμε σ' ἄλλα στρώματα τῆς ρωμαϊκῆς ζωῆς, καὶ ὄχι· στυλὸς δὲν τρεῖς σωστοὺς τεχνίτες μας, γενικὰ παραγνῶν, σμένους.

Ὅσο γιὰ τὸ βάλσιμον τοῦ Παλαμά στὸ πλάι τοῦ ποιητῆ τῶν Ἐλευτέρων Πολιορκημένων, μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι νωρὶς γιὰ κάθε τέτοιον ἀσκοπὴ συζήτηση· σωστὸ εἶναι ν' ἀφήσουμε τὸν αὐριανὸ κριτικόν, τοποθετημένον στὴν κατάλληλη ἀπόσταση, νὰ ξεδιαλύνῃ τὰ διάφορα τοῦτα σημάδια· κάθε ἐπικλήρυξη καὶ ἀποκήρυξη, κάθε μεγαλότερος καὶ μικρότερος (καθὼς τώρα τελευταῖα εἴχαμε μερικὰ νεανικὰ κρούσματα) πηγάζου ἀπὸ ἀσάφιστατες μανίες καὶ τὸ

μόνο τοὺς ἀποτελέσματά εἶναι χάσιμο καιροῦ. Μὰ οὔτε πάλι ἔχει δίκιον ὁ Π. Βασιλικὸς νὰ δέρεται γιὰ τὴν τόλμην καὶ τὴν ἀσέβειαν ποῦ παρακίνησε μερικὸς νέος νὰ συγκρίνουν τοὺς Ἀ' Ἐλευτέρους Πολιορκημένους μὲ τὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου»· γιὰτὶ δὲν πρέπει νὰ ξεχνῶμε πῶς πάντα οἱ Ἀ' Ἐλευτέροι Πολιορκημένοι εἶναι μὴν ἀτέλειωτη προσπάθεια, καὶ πῶς ὁ «Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου», ὅσο καὶ ἂν ὑστερεῖ στὴν ἀφάνταστη τέχνη τοῦ Σολωμοῦ, μολαταῦτα ἔχει κατὰ τὸ τελειωμένο καὶ τὸ ἄρτιον, ἔχει τὴ λυρικὴ καὶ βαθειοστόχαστη σκέψη, ἔχει τὴν πλατεῖαν καὶ δυνατὴν πνοήν, ἔχει κατὰ τὸ πρωτόφαντον γιὰ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα, καὶ τὰ τόσα ἄλλα—δὲ θέλω τώρα νὰ τοῦ κάνω κριτικὴν—ποῦ κρίνοντάς το, καὶ ἀπὸ τὴν ἰδεολογικὴν καὶ ἀπὸ τὴν τεχνικὴν μεριά, ἀναγκάζομαστε νὰ τοῦ δίνουμε ξεχωριστὴ θέση.

Δὲ θέλω ν' ἀρνηθῶ τὴν νέα σοσιαλιστικὴ φάσιν τοῦ Πέτρου Βασιλικοῦ, οὔτε τὸν τεχνικόν, δαμένον στενὰ μὲ τὴν καινούριαν τοῦ ἐξέλιξιν· ἀναγνωρίζω καὶ τὸ θάρρος του καὶ τὴν εὐλικρίνειαν του καὶ σὲ πολλὰ τὴ φωτεινὴν του γνώμην. Μὰ θέλω τὴν κρίσιν του πρὸς πλατεῖαν καὶ λιγώτερον ἀποκλειστικὴν, μ' ἄλλα λόγια τίς κριτικὰς του περιστότερον κριτικὰς καὶ λιγώτερον πολεμικὰς. Ὁ ἴδιος λόγος τόνε φέρνει σὲ θέσιν νὰ περιφρονῇ καὶ ν' ἀποκηρύχῃ τὰ τραγοῦδιόν του, ποῦ μολαταῦτα ἐγὼ ἐκκολοῦθω νὰ τάγαπῶ, καὶ πολλὰς φορὰς νὰ σκύβω ἀπάνω τους καθὼς σὲ κατὰ ὥραϊον.

Π. ΦΛ.

GENEBEZIKA ΓΙΩΒΙΛΑΙΑ*

Στὴν Alphonse Chrétien

Μοῦ ἐπιτρέπεται, θερρῶ, νὰ μιλήσω ἀπὸ τίς στήλες τοῦ «Νουμά» γιὰ τὴ Γενέβην. Δὲν εἶναι ξένη, ἰδιαίτερα στὰ μέρη μας. Καθὼς ἐκβόγοντας τῆς Γενέβης τόνομα θυμᾶται τὸν Eynard καὶ τίς γενναῖες συνεισφορὰς ὡς καὶ αὐτῶν τῶν μανδελιδῶν, καὶ πολλοὶ θάχουνε ἀκουστὰ τὴν τιμητικὴν ὑποδοχὴν ποῦ ἐγίνε στὸ δικὸ μας τὸν Ἰ. Καποδίστρια, ὅταν ἔδωκε τὴν παρτίκλῃν του ἀπὸ γραμματείας τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Ρουσίας. Εἶν' ἀλήθεια πῶς καὶ ὁ Καποδίστριας δὲν εἶχε σκιαχτεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ, στὸ

*) Τὸ ἄρθρον αὐτὸ μᾶς στάλθηκε τὸ καλοκαίρι, μὰ τὸ ἀργήσαμε γιὰτ' εἶχαν ἄλλα σειρά.

τῆς, τοὺς διαβάτες, τ' ἄστρα καὶ δὲν μποροῦσε τίποτα νὰ δεῖ, τίποτα νὰ λογιᾶσαι. Πάντα τὸ κόκκινο σύγνεφο (ἀπὸ ρόδα; ἀπὸ αἷμα;) σκέπαζε τὰ μάτια τῆς καὶ τὰ καίει. Πότε πάλι καθίζε στὸ πιάνο κ' ἔρχετο τὰ δάχτυλά της ἀπάνω του κ' ἔπειτα σηκωνότανε πάλι.

Ἀτέλειωτη νύχτα. Ἦθελε νὰ σῇσει τὴ λάμπα καὶ φοβότανε. Ψυχόρμητα ἐνοίωθε κάποια συντροφιά, κάποια παρηγοριά στὸ φῶς—σὰ νὰ διώχνει τίς μαύρες σκέψεις καὶ αὐτὸ ὅπως ἡ φλόγα διώχνει τ' ἄγρια θηρία. Ἐβγαίνει πάλι στὸ μπαλκόνι.

— Ἀτέλειωτη νύχτα... Ἀτέλειωτη νύχτα... ἔλεγε καὶ ξανάλεγε καὶ τὸ αἶμα βουβοῦσε στὰ μηλίγγια τῆς, σὰ μελισσολόι.

Πότε της δὲν πεθόμυσε τὸν Ὀρέστη, σὰν ἀπόψε. Ὅλη της ἡ σάρκα κοκκίνιζε ἀπὸ τὴ ντροπὴ.

— Θέ μου! Θέ μου! γιὰτὶ αὐτὴ ἡ τρομακτικὴ, ἀχόρταγη δίψα τοῦ φιλοῦ! Ὀρέστη! Ὀρέστη! Μὲς ἀπὸ τὴν ποκαμίαν μου, τὸ κορμί μου ὑφώνεται σὰ λαμπάδα καὶ καίει καὶ λιώνει... γλυκὸ κ' ὑποταχτικὸ καὶ μαλακόν, σὰν κερί, μέσιν στὰ χέρια σου τὰ ζεστά!

Ἡ μοναξιά ἀναρόσησε καὶ στάθηκε γύρω της, σὰ μπεντάκα φυλακῆς, τὴ νύχτα. Καὶ τρώμαζε.

στὴ μέση τῇ νύχτῃ καὶ ἀνυπερβόθηκε λίγο ἔτσι ποῦ εἶτανε πεσμένη πίστομα καὶ ἀκούμπησε τὸ κεφάλι της μέσα στὰ χέρια τῆς καὶ ἄνοιξε τὰ μάτια τρομακτικὰ καὶ γυάλινα καὶ κύταζε. Νχί, ναί... νὰ τοὺς ἐκαὶ μπροστὰ της, ὁ Ὀρέστης καὶ ἡ Ἄλλη καὶ σμίγουνε τὰ χέρια τους, τὰ κεφάλια, τὰ γόνατα. Κ' ἔπειτα... ἕνα σύγνεφο κόκκινο πέρασε ἀπὸ τὰ μάτια τῆς, δάκρια σὰ φλόγες μπήκανε μπροστὰ στὰ μάτια τῆς καὶ δὲν ἔβλεπε πιά τίποτα... Τί κάνανε; Τί κάνανε;

Ὅλη ἡ φρενιτιδα τῆς σάρκας ἀναψε τὸ αἷμα της, τὰ μαλλιά της, τὰ χεῖλιά της, τὰ μπράτσα.

— Ὀρέστη! Ὀρέστη!

Πετάχτηκε ἀπάνω ξεφρενιασμένη καὶ ἄνοιξε τὸ παράθυρον νὰ μὴν πνιγῇ. ὦ! νὰ πῇσι ἀπὸ τὸ μπαλκόνι καὶ νὰ σωριαστῇ σὲς πέτρες χάμω, σωρὸς ἀπὸ αἷμα καὶ σάρκα καὶ θλιότητα.

— Ὀρέστη! Ὀρέστη! μὲ πεθαίνει! Τί σοῦ ἔκαμα;!

Δὲν ἤξερε τί ἔκανε, δὲν ἤξερε τί ἔλεγε. Πότε ἔμπαινε μέσα στὴν κάμερα καὶ πλανότανε ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἀπὸ τὸ πιάτο, ἀπὸ τὸν τοῖχο, ἀπὸ τὴν ἔκρη τοῦ καναπέ γιὰ νὰ μὴν πῇσι.

Πότε πάλι στὸ μπαλκόνι καὶ κύταζε τὰ σπῆ-

συνέδριο της Βιέννης, τὰ δίκαια της Γενέθης θαρρετὰ κι ἀντρεπωμένα. Καὶ γιὰ ἕνα ἄλλο ἀκόμα λόγο μπορῶ νὰ μιλήσω γιὰ τὴν ἀγαπημένη πολιτεία. Στάθηκε ἀπὸ τὶς πρῶτες νὰ πολεμήσῃ γιὰ τὴν ιδέα τοῦ ἀγῶνα καὶ πρῶτη τὸ ἴδιο στάθηκε «νὰ πολεμήσῃ γιὰ τὴν ιδέα τὴν πιὸ ζωντανή καὶ τὴν πιὸ πλατεία πού φύτρωσε στὴ γῆ μας ὕστερ' ἀπὸ τὴν ιδέα τοῦ ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία μας» (Παλαμάς). Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἂν πῶ πῶς στὴ Γενέθῃ πρωτοκρίνονται σκεδὸν κάθε χρόνο τοῦ Ψυχαρὶ τὰ ἔργα· τὸ ὅργανο τῶ συντηρητικῶν—τί εἰρωνεία!—ἐσπαθώνει γιὰ τὴ δημοτικὴ καὶ μὲ γλώσσα κάθε ἄλλο παρὰ συντηρητικὴ.

Ἡ χρονιά ἐτούτη εἶναι γιὰ τὴ Γενέθῃ χρονιά γιορτάδων καὶ χαρᾶς· σωστὸ νὰ τῆς ἀφιερῶσουμε δυὸ λόγια.

★

Ἡ πατρίδα τοῦ Σωτῆρ καὶ τοῦ Καντόλλ γιορτάζει σὲ λίγες μέρες, ὁλόκαιρη τὴ δεύτερη βδομάδα τοῦ Ἀλωνάρη, τετρακόσια χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Καλβίνου καὶ τρακόσια πενήντα ἀπὸ τὸ χτίσιμο τῆς ἀκαδημίας καὶ τοῦ γυμνασίου της. Μεγαλόπρεπες τελετὲς ἔχουν ὀργανωθῇ γι' αὐτὴν τὴν περίσταση καὶ τὸ σκολεῖο καθὼς κ' ἡ ἐκκλησία ἐτοιμάζονται νὰ ποδώσουν τὴν προεπιλεγμένη τιμὴ στὴν ἐξαιρετικὴ μορφή τοῦ ἱδρυτῆ τῆς ἡθικῆς δύναμης καὶ τοῦ ἡκουστοῦ ὀνόματος τῆς Ρώμης τοῦ προτεσταντισμοῦ. Σὲ μιὰ μεγάλη ἱστορικὴ πομπή πού κάνουν οἱ φοιτητὰδες τοῦ Πανεπιστημίου θὰ παρελάσουν οἱ ἐπισημότητες, ἐπιστημονικὲς καὶ φιλολογικὲς, τοῦ καιροῦ ἐκείνου καὶ τῶν κατοπινῶν αἰώνων ὡς τὰ σήμερα. Κάθε ἔθνος θάντ'προσωπεύεται—καὶ οἱ δικοὶ μας, ἃ δὲ σφάλλω, θὰ φηγουράρουν καθ'ἀλλήληδες μὲ φουστανέλλες. Τὸ βράδι ὑποδοχὲς, πυροτεχνήματα, φωτοχυσίαι. Τὴν ἴδια βδομάδα θὰ βαλθῇ καὶ ἡ πρώτη πέτρα τοῦ μνημείου τῆς Μεταρρύθμισης (Monument de la Réformation) πού ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ προτεσταντικοῦ κόσμου—καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος θὰ μπορούσε νὰ προστέσῃ κανεὶς· γιατί ὄχι;—στῆναι στοὺς πρωτοεργάτες τοῦ ξαναμορφωτικοῦ κινήματος. Ἡ Γενέθῃ ὀνομάστηκε ἡ Ρώμη τοῦ προτεσταντισμοῦ, la Rome protestante, καὶ μὲ τὸ δίκιο της. Τὰ σκολεῖα τῆς μορφώσανε τοὺς ἱεραπόστολους τῆς νέας ιδέας, τὰ δικά της πιστήρια καὶ τυπογραφεῖα βγάλανε τὰ βιβλία πού φέ-

ρναν μακριὰ τὸ ἐνθουσιαστικὸ κήρυγμα μιᾶς νέας ζωῆς, μιᾶς νέας ἀντίληψης τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀθρώπου, βασιμμένης σὲ μιὰ ριζικώτερη ἐρευνᾶ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ προπάντων τὴν προσωπικὴν ἠθικὴ εὐθύνη. Ὁ προτεσταντισμὸς θέτοντες ὅλο τὸ βάρος στὴ συνείδηση, καθιστώντας τὸ ἄτομο ὑπόλογο γιὰ κάθε του πράξη καὶ ἀπορρίχνοντας ὁριστικὰ τὴν ὅποια ἐπέμβαση ὁποιοῦδήποτε καλόγερου γιὰ τὴ σωτηρία, ἀνύψωσε πολὺ τὸ ἠθικὸ ἐπίπεδο τῆς κοινωνίας. Ἡ ὑπεροχὴ του ἀναντίλεχτη. Δὲν ἔχει κανεὶς παρὰ νὰ ρίξῃ μιὰ ματιά, ὅσο γοργή κι ἂν εἴναι, στοὺς διάφορους λαοὺς πού μοιράζονται τὶς διαφορὲς χριστιανικὲς αἵρεσεις.—Μὰ δὲν ἀνάλαβα νὰ κάμω τὴν ἀπολογία καμιανοῦ θεοσευέματος.

★

Εἶν' ἀρκετὰ περίεργο καὶ νόστιμο συνάμα νὰ ἐξετάσῃ κανεὶς πῶς ὁ Καλβίνος κατάρθωσε νὰ ἐπιβάλῃ τὴ γνώμη του σὲ μέρος, ὅπου ἀρχικὰ δὲν εἶχε νὰ κάμῃ τίποτα καὶ μὲ τί τρόπο δοκίμασε νὰλλάξῃ ριζικὰ τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα ἑνὸς λαοῦ, χωρὶς νὰπαύχῃ.

Στὸ δέκατο ἔχτο αἰῶνα ἡ Γενέθῃ εἶτανε, ὅπως ἄλλωστε καὶ τώρα τελευταῖα, τὸ σταυροδρόμι, ὅπου ἀπαντιόντανε κάθε καρδιᾶς καρδί. Γάλλοι, Γερμανοί, Ἴταλοί, Ἀγγλοὶ, Ἀράβηδες ἀκόμα, ὅ,τι ἤθελες τὸβρισκες στὴ Γενέθῃ. Πραμάτιες κάθε λογῆς· ἡ Ἰταλία στέλνει μετὰξια, σαπούνια, φροῦτα, μυρουδιές· ἡ Γαλλία, πανιά, ὕφσματα, λινάρια, βιβλία· ἡ Σαβουὰ δίνει μέλι, στάρια, φροῦττα, καματερά· ἡ Γερμανία, σίδερο, χάλκωμα, ξύλα, χαλκογραφίαι καὶ ξυλογραφίαι· ἡ Περσία τὰ παράξενα ἀνατολικά σκουτιά καὶ τὰ παρδαλά της ταπέτα. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐμπορεύματα ἡ Γενέθῃ τάνταλλάζει ἢ τ' ἀγοράζει γιὰ νὰ τὰ πουλήσῃ καὶ νὰ κερδοσκοπήσῃ. Ἀν' ἡ κίνηση καὶ ἡ ἀντάρα πού ἀντηχοῦνε τὰ μουράγια της δὲν τὴ ξεχωρίζουν ἀπὸ τὶς σύγχρονες ἐμπορικὲς πολιτεῖες, ὑπάρχει κάτι πού δὲν εἶναι παρὰ δικό της· τὰ βιομηχανικὰ ἔθιμα. Ὁ Γενεβέζος πρματευτὴς εἶναι ὁ τύπος τοῦ ἐμπόρου· πιὸ ἐνεργητικὸ, πιὸ εἰλικρινὴ, πιὸ καλοσυνείδητο καὶ συχνὰ πιὸ πλούσιο, δύσκολο νὰνταμώσῃ. Κι ὅμως εἶναι χαλκωματὰδες, ράφτηδες, τσαγκάρηδες, μαραγκοί, χτίστες, πού θὰ μπορούσαν νὰ κάθουνται σὲ παλάτια καὶ πού εὐχαριστιοῦνται μ' ἕνα σπιτάκι ἀπλό, πού στολίδι του εἶναι ἕνας κήπος λουλουδοφορεμένος. Ἡ μανία μεγάλων καὶ μικρῶν εἶναι

τὰ λουλούδια· ἔλοι τὰγαποῦνε. Οἱ Ἴταλοί πού ἐρχόντανε ἀπὸ τὴ Φερράρα ἢ τὸ Μιλάνο γιὰ νὰ πλουτίσουν ἢ νὰ μπάσουνε καμιά καινούρια βιομηχανία· ξιπαζόντανε ἀπὸ τὸ θόρυβο τῶ σφυριῶν, τὴν πάστρα τῶν δρόμων καὶ τὴν κομψὴ ἀπλότῃ τῶ δημόσιων χτιρίων. Τοὺς χτυποῦσε ἡ ἀντίθεση ἀπὸ τὴ ζωὴ πού περνοῦσαν οἱ μεγαλέμποροι τῆς Ἰταλίας μέσα στὰ μαρμαρένια τοὺς παλάτια καὶ οἱ Μπονιβάρ καὶ οἱ Μπερτελιέ, πού δουλεύανε μὲ τοὺς χτίστες τοὺς, φωνίζανε στὴν ἀγορά, φροντίζανε τὰ κρασιά τοὺς καὶ δὲ ντρεπόντανε νὰ κλαδεύουνε τὰ δέντρα τοὺς καὶ νὰ ποτίζουε τὰ λουλούδια τοῦ κήπου.

Τὸ ἐμπόριο εἶτανε ἡ ζωὴ τῆς Γενέθης. Οἱ περισσότερες οἰκογένειες πού πλουτίσανε κι ἀποχτήσανε ὄνομα κατόπι, στὸ ἐμπόριο τὸ χρωστάνε. Εἶτανε πηγὴ ἀπὸ δόξα, ὠρέλει καὶ τιμὴ.

Ὁ χαρακτήρας τοῦ Γενεβέζου πολὺπλοκος. Ἡ ἀνακατωσιὰ φυλῶν, ιδεῶν καὶ αἱμάτων δὲν μπορούσε νὰ μὴ τὸν ἐπηρεάσῃ. Πῆρε κάτι ἀπ' ὅλους. Τοῦ Γάλλου τὴν ἀγάπη τοῦ χοροῦ, τὸ φαγοπότι, τὶς θερυβάδικες διασκεδάσεις τῶν Κυριακάδων, τὰ τυχερὰ παιχνίδια. Τοῦ Γερμανοῦ τὴ λατρεία τοῦ κάμπου καὶ τῆς χλωροχίας. Ἀπὸ τὸ Σαβουαγιάρ δανείστηκε τὴν εἰλικρίνεια κι ἀπὸ τὸν Ἴταλὸ τὸ πάθος τῆς ἀνεξαρτησίας. Φυσιονομία, καθὼς βλέπετε, γιομάτη ζωὴ καὶ χαρὰ πού γυρίζει τὶς σαρκικὲς ἀπόλαυσεις καὶ ξέρει νὰ τὶς γουστάρῃ. Ὁ κληρὸς, σ' αὐτὴν τὴν ἱποχὴ, καθὼ Γενεβέζος κι αὐτός, δὲν ἔχει συστήματα ξεχωριστά. Συμμορφώνεται μὲ τὴν ἀπεριόρευσ' ἀτμοσφῆρα. Ἀμαθὸς μὲν, μὰ καλοπίσωλος κι ἀπλοϊκός. Οἱ ἐγκαθὼ καλόγεροι κ' οἱ ἐνάρετες «ἄδερφές» ἀπὸ τὴν ὀγκώδην Γραφὴ δὲν εἶχανε κρατήσει παρὰ τὰ πρῶτα τοῦ Θεοῦ λόγια· ἀδελφάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης.

Σ' ἕνα πικριὸ χρονικὸ διάβασα τὶς προάλλες τὰ κόλουθο ἀνέκδοτο. Κατηγορήσανε τὸ 1526 στὸ δεσπότη τῆς Γενέθης τὸν πατέρα Ἀδωνάμ πῶς εἶχε ξελογιάσει τὴν χαριτωμένην του ὑπερέτρια Λίζα.

— Δὲν ξέρεῖς πῶς ὁ Θεός... ἀρχίνησε ὁ δεσπότης,

— Ἐβρηκα τὸ Θεὸ στὴν ἀγκαλιά της, Πανιερώτατε, πρόφτασε νὰ τελειώσῃ μὲ ἀφέλεια ὁ θεοπρόβλητος πατέρας.

(Στῆλο φύλλο τελώνει)

ΓΙΩΡΓΗΣ Ν. ΚΟΝΤΟΣΤΑΝΟΣ

Κ' ἔτρεξε στὸ πιάνο πάλι, ν' ἀκούσῃ μιὰ φωνή, ἕνα στενγυμὸ—μιὰ ψυχὴ σὰν τὴ δική της, νὰ σπαράζει καὶ νὰ κλαίει καὶ νὰ τῆς κάνει συντροφιά.

Τὰ δάχτυλά της ἀργὰ καὶ λυπημένα φιλοῦσανε τὶς νότες. Κ' ὁ πόνος τῆς σταμάτησε ν' ἀκούσῃ τὰ γυναικίσια κλάματα τοῦ Σοπὲν καὶ τὴν πονεμένη, μυστικὴ ψυχὴ τοῦ πολυαγαπημένου της Σανζάρ Φράγκ.

Ἀπὸ ποιοὺς θλιβερογάργαρους κρουνοὺς ἀνοιγμένους στὰ λαγόνια τὰ θανάσιμα λαβωμένα τῆς ζωῆς, θὰ πέφτουνε, ποῖός νὰ ξέρεῖ; Ὁ ἀρμονίας αὐτῆς, πού μοιάζουνε νοήματα πού νυχτοσαλεύουνε μπροστὰ μας καὶ προσκαλοῦνε μας καὶ μοιάζουνε στόματα πού βδελλοκολλοῦν ἀπάνω στὸ δύστυχο στόμα μας κι ἀπορροφῶνε μας τὴ νιότη καὶ μοιάζουν πῶς πολὺ μὲ τὰ μπράτσα τὰ ζεστὰ καὶ στρογγυλά τῆς Ἀγάπης, πού ρήχνονται θριαμβευτικὰ ἀπάνω μας καὶ σποῦνε μας...

Θέ μου! Πρῶτη φορὰ ἐνοιωσε τόσο βαθιά, τὸ τρομαχτικὸ μυστήριο τῆς μουσικῆς! Καὶ τὸν Πόνος τῆς πού πνίγει κάθε ξένο πόνον... Κ' ἔπεσε κάτι βαρὺ καὶ μαῦρο ἀπάνω στοὺς ὤμους τῆς Χρυσούλας—σὰ φτέρουγα μεγάλου, ἀρπαχτικοῦ πουλιοῦ.

— Νὰ πεθάνει!

Μαζεύτηκε δειλὴ δειλὴ καὶ στριμώχτηκε μικροσκοπικὰ κάτω ἀπὸ τὴν ιδέα τοῦ Θανάτου.

— Νὰ πεθάνει!

Μιὰ ἡσυχία, σὰν ἀπελπισία, σαδανούτιζε τὴν ψυχὴ της.

Θὰ τὴ λυπότανε τότε ὁ Ὁρίστης. Θάκουφε καὶ θὰ τὴ φιλοῦσε, θὰ τὴ φιλοῦσε καὶ θάκλαιε. Καὶ θάλεγε:

— Ἀγάπη μου! Ἀγάπη μου!

Τὸν ἔβλεπε. Ὅλα τὰ κουνήματα τῶν χειρῶν του, ὅλα τὰ τόξα τοῦ πόνου πού παίρνανε τὰ χεῖλιά του, τὰ φρύδια του, τὰ χέρια του, τὰ ἔβλεπε. Στεκότανε ἀπάνω ἀπὸ τὸ κρεβάτι της καὶ κρατοῦσε τὸ μαντήλι του στὸ στόμα καὶ τὸ δάγκωνε κ' ὕστερα ἔσκυφε καὶ τὴ φιλοῦσε κ' ἔκλαιε καὶ τὸν παίρνανε οἱ φίλοι του καὶ τὸν παρηγοροῦσανε κι αὐτὸς τοὺς ξέφευγε καὶ ξαναρηχότανε πάλι ἀπάνω της.

— Θέ μου! Τότε θὰ μὲ λυπηθεῖ καὶ θὰ μὲ κλάψει... Τότε μόνο... Κάτω ἀπὸ τὴν ιδέα τοῦ Θανάτου, σὰν κάτω ἀπὸ βράχιο δέντρο, σταμάτησε ἡ ψυχὴ τῆς Χρυσούλας καὶ ξεκουραζότανε ἀπὸ τὸ ἀνήλιο, τὸ ἀνῆσκιωτο λιπούρι τῆς ζωῆς. Κ' ἔ-

τρεμε τὸ κορμάκι της, σὰ στηθάκι πουλιοῦ σὲ χέρια γνῶριμου, ἀγαπημένου Ἀφέντη.

Κάτω ἀπὸ τὴν ιδέα τοῦ Θανάτου ξεκουραζότανε.

Νὰ πεθάνει! Ὅταν θέλει μπορούσε νὰ πεθάνει. Καὶ νὰ μὴν τὸ συλλογιστεῖ παρὰ τώρα μόνο! Νάχει μιὰ τέτοια δύναμη στὰ χέρια της, ἕνα τέτοιο φάρμακο νὰ δώσει τοῦ πόνου της καὶ πῶς μπορούσε νὰναι ἀπελπισμένη, νὰ σέρνεται ἔτσι καὶ νὰ κλαίει καὶ νὰ σκύφει τόσο, ὡς ἂν εἶταν ἀνῆμπορη, ὡς ἂν μὴν εἶταν παντοδύναμη!..

Σύρθηκε ἥρεμη καὶ παρηγορημένη καὶ βγῆκε στὸ μπαλκόνι.

Ἡ Αὐγὴ ἀρχίζε τώρα ν' ἀνάβει πίσω ἀπὸ τὴν Notre-Dame. Εἶτανε τόσο γλυκεῖα καὶ τόσο ἡσυχὴ καὶ τόσο καλοσύνη ἔχυνε πίσω καὶ γύρω στὴν ἐκκλησία κι ἀπάνω στ' ἀψηλὰ σπίτια καὶ πέρα, ὅσο μπορούσανε μακρότερα νὰ φτάσουνε τὰ ροδοδάχτυλά της χέρια—πού ἡ Χρυσούλα ζεστάθηκε ξαφνιασμένη.

Ποτέ της, ποτέ της δὲν τὸ περίμενε.

— Θέ μου! τί καλοσύνη! τί καλοσύνη!

Ἀκούμπησε τὸ κεφάλι ἀναποδογυρισμένο σὲν τοῖχο, κι ἀρχισε ἐπιτέλους γλυκὰ-γλυκὰ νὰ κλαίει.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ", ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την 'Αθήνα Δρ. 8.— Για τις 'Επαρχίες Δρ. 7

Για το 'Εξωτερικό Δρ. 10.

Για τις 'Επαρχίες δεχόμαστε και τριμήνες (2 Δρ. την τριμήνη) συνδρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητής ἢ δὲ στέλλει μπροστά τὴ συνδρομή του.

10 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 10

Τὰ παραρτήματα φύλλα τοῦ Νουμά πουλιούνται στὸ γραφεῖο μὲς στὴ διπλὴ τιμὴ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, 'Ομόνοια 'Εθν. Τράπεζα 'Υπ. Οικονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδόδρομου ('Ακαδημία), Βουλὴ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου 'Ομόνοια), στὸ κιόσκι 'Ιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα 'Εστίας Γ. Κολάρου κα-
Σακέτου (ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτο-
ρεῖα τῶν 'Εφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπω-
λεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουβῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Δοκιμαστικὲς ὁρίδες—'Ανάγκη Ἑλληκρινείας—
—Φανερὴ καὶ Μυστικὴ—'Εκκαθάριση.

Ἡ ΠΑΤΡΑ δὲ θέλει νὰ ψηφιστεῖ τὸ μεταναστευ-
τικὸ νομοσχέδιο, γιὰ τὴ ζημιώνεται ἂν ψηφιστεῖ. 'Ο
Πειραιῆς θέλει νὰ ψηφιστεῖ, γιὰ τὴ κερδίζει ἂν ψη-
φιστεῖ. Φοβέρες ἡ Πάτρα, φοβέρες καὶ ὁ Πειραιῆς.
Καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν ξέρει τί νὰ κάνει καὶ κάθε-
ται καὶ ζηγιάζει τὴς φοβέρας νὰ δεῖ ποῦ εἶναι οἱ
βαρύτερες γὰ νὰ πᾶει μὲ τὸ μέρος τους.

Καὶ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ ἀλλιώτικα. Θὰ φο-
βεῖται καὶ ἡ Πάτρα, θὰ φοβεῖται καὶ ὁ Πειραιῆς, θὰ
διστάζει καὶ ἡ Κυβέρνησις. Γιατί καὶ ἡ Πάτρα καὶ ὁ
Πειραιῆς τὸ ξέρουν πῶς ὁ νόμος αὐτὸς δὲ θὰ γίνῃ
γιὰ τὸ γενικὸ καλὸ, μὰ γὰ νὰ ξυπερετίθει προσω-
πικὰ συμφέροντα. Καὶ σοῦ λένε, μ' ὅλο τὸ δικίον τους
οἱ ἄνθρωποι: «Κεῖ ποῦ νὰ ὀφελῇτο καὶ κείνοι, ὅς ὀ-
φελῇτο μεις».

'Α γινόνταν ὁ νόμος γὰ τὸ γενικὸ καλὸ, ἡ Κυ-
βέρνησις θὰ τραβοῦσε ὁλόκληρα μπροστά, ἀδιαφορών-
τας ποιοὶ θὰ φοβερίζουν καὶ ποιοὶ θὰ χεροκροτή-
σουν. Μὰ ἄλ λ η θ ν ἂ ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησις
εἶσι θὰ φερνόνταν καὶ ὁ αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ στὸ
ζήτημα τῶν Πρωτοδικείων καὶ ὁ ὅλα τὰ ζητήματα
ποῦ ἴσαμε τώρα ἀγγίξε.

Μὰ ἡ Κυβέρνησις μας εἶναι Κυβέρνησις τῆς Εὐ-

'Εκλαίε, ὅπως κλαίνε τὰ παιδάκια στὸν ὕπνο
τους, ἔκλαίε, ὅπως κλαίνε οἱ βρυσούλες οἱ ἱερμικὲς
τὸ βράδι ἀπάνω στὴς χορταριασμένες πλάκες. 'Η
ψυχὴ τῆς ὅλης καθότανε ἀπάνω στὰ γόνατα τῆς Αὐ-
γῆς καὶ ἔκλαίε...

—Θε μου! τί καλοσύνη! τί καλοσύνη!

Καὶ περᾶσανε πρὶν στὸ μπαλκόνι, ἀπάνω ἀπὸ
τὴς βρώμικες στίγες τοῦ Παρισιῶ, περᾶσανε ἀπὸ τὰ
μάτια τῆς ὅλα τὰ κοκκινομάγουλα ξημερώματα καὶ
ὅλα τὰ καλοσυνάτα ἡλιογέματα, ποῦ εἶδε στὴ ζωὴ
τῆς, ἐκεῖ πέρα, ἐκεῖ πέρα! Πόσο ἥσυχά καὶ μου-
σικὰ χύνονται τὰ βουνὰ τῆς 'Αττικῆς στὴ θά-
λασσα, τὸ ἕνα ὕστερ' ἀπὸ τ' ἄλλο, οἱ ἀπλότατες
γαλάζιες ἀρμονίες ποῦ ὑψώνονται καὶ γέρνουν καὶ
πέφτουν ἀργὰ καὶ σταλαχτὰ καὶ χάνονται στὰ
πίλαγα τοῦ νοῦ!

—Τάβλεπε! Τάβλεπε! πῶς ἔτρεμε ἡ καρδούλα
τῆς ἀπὸ μιὰ νοσταλγία ἀδόξαχτη! Ποτὶ πιά δὲ
θὰ ξαναπαρῶν τὰ μάτια τῆς τὰ βουνὰ ἐκεῖνα, τὰ
γαλαζοαἵματα.

Κ' ἔκλαίε γλυκὰ γλυκὰ σὰ νὰ χαμογελοῦσε.

Μπήκε μέσα καὶ ἔσβησε τὴ λάμπα. 'Ενα στα-
χτερό φῶς θλιβερότατο χύθηκε σὰν κιτρινόπηχτο
βολὸ νερὸ τριγύρω τῆς καὶ ἀλείφθηκε στοὺς τοίχους

καίριας (d' occasion, ποῦ λένε) καὶ σὰν τέτια δὲν
μπορεῖ παρὰ μοναχὰ δοκιμαστικὲς ὁρίδες νὰ ρήχνει.
Νὰ πολεμήσει στῆθος μὲ στῆθος δὲν τῆς βαστοῦν
τὰ κότσια τῆς.

*

«ΑΝΑΓΚΗ εἰλικρινείας». Μάλιστα. Μὲ πολλὴ εἰλι-
κρίεια καὶ μὲ πολλὴ φρονιμάδα μιλάει ὁ «Στρ. Σύνδε-
σμος» στ' ἄρθρα τοῦ «Χρόνου» ποῦ δημοσιεύονται κατὰ
ἂν' αὐτὸν τὸν τίτλο. Μὰ θὰ θέλαμε νὰ μιλάει καὶ πὶδ ρω-
μαίικα καὶ πὶδ σκέτα. Γιατὶ ἡ ἀπελπιστικὴ καθυστεροῦσα
γλώσσα του καὶ οἱ κοινοβουλευτικὲς ρητορείες του τὰδυνα-
τίζουν σημαντικὰ τὰ ἄρθρα του καὶ μερικὲς φορὲς τὰ κα-
ταντοῦν καὶ ἀκατανόητα.

Νὰ μᾶς μιλήσει ἀπλὰ καὶ φυσικὰ νὰ μᾶς μιλήσει μὲ
πράγματα καὶ ὅχι μὲ φουσκωμένα λόγια. Νά, τί καρτεροῦμε
καὶ τί εὐκόμαστα.

*

ΚΑΙ ὁ πάτερ 'Αμβρόσιος τῆς Λαρίσσης;

Εἶπε πῶς θὰ ξεσκεπάσει πρᾶματα καὶ θάματα, καὶ τόσο
γλήγορα λούφαζε. Κ' ἔκαμε πολυκαλὰ. Μόλις ἔνοιξε τὸ
στόμα του ἂν' ἀποκαλύψει, καὶ ἀμέσως ἐρχίνησε νὰ ραδιέ-
ξει ρούσικα ρούβλιζ, μεταφρασμένα Βαγγέλια, καλπάκια,
προδοσίες, καὶ νὰ ξαναμασᾷ ὅλες τὴς τίτιες ἀγῆδες, ποῦ
βαρβήκαμε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μιστριώτης νὰν τὴς ἀναφέρνει πιά.

Δὲν εἶχε τίποτα καινούριο νὰ μᾶς πεῖ γιὰ τοὺς παπά-
δες; Μὰ καὶ ἂν εἶχε, πῶς νὰ μᾶς τὸ πεῖ, ἀφοῦ εἶναι παπὰς
καὶ ἡ ἀρεντιά του;

*

ΟΣΟΙ πολεμοῦνε μὲ τόση λύσσα καὶ μὲ τόση σακά-
τικα ἐπιχειρήματα τὴ φανερὴ ἀνέκριση ποῦ ψήφισε
τώρα τελευταία ἡ Βουλὴ, καμώνονται πῶς δὲν ξέρουν τί
θὰ πεῖ μυστικὴ ἀνέκριση καὶ μὲ ποῖο τρόπο ἐνεργεῖται
στὸν τόπο μας καὶ σὲ τίς μέρες μας.

'Η ἀνέκριση εἶναι σήμερα μυστικὴ μόνον γιὰ κείνον
ποῦ δὲν ἔχει μέσκα δυνάτα καὶ περάδες. 'Οποῖος ἔχει
μπάρμπα στὴν Κορώνη ἢ τὰλλα στὴν τσέπη του μπορεῖ
νὰ μάθει ἀξίολογὰ τί θὰ καταθέσουν ἐναντίον του οἱ μάρ-
τυρες. Μὰ ὁ λευκὸς εἰσαγγελεὺς τοῦ 'Αρείου Πάγου θὰ
ζεῖ, φαίνεται, στὰ σύγνερα καὶ γι' αὐτὸ ξεσπάσσει μὲ
τόση μανία νὰ σώσει τὴν ἀδικουμένη δικαιοσύνη του!

*

ΜΟΛΙΣ τελίωσε ἡ Βουλὴ, λένε, ὁ «Στρ. Σύνδεσμος»
θὰ ξεκαλοῦθῃ τὴν «ἐκκαθάριση», στέλνοντας ἄλλους
τριανταρεῖς μεγαλόσχημους νὰ συντροφεύουν τὸν Καθαδία.
Νά, γιὰ γούστο, καὶ μερικὰ ὀνόματα: Στ. Στρέϊτ, Τζι-
βανόπουλος, Ι. Εὐταξίας, Παπαμιχαλόπουλος καὶ Ροῦλδς
(Νομικὸι σύμβουλοι), Σάμιος καὶ Κορινθᾶς (τμηματάρχες
στὸ 'Γπουργεῖο τῶν Οικονομικῶν), Ζαρ. Μάτσος κτλ.

Ἔσπε τοῦ «μεγάλου γλέντι» θὰν τὸ χαρίουμε ὕστερ' ἀπὸ
τὴ Βουλὴ.

καὶ λέρωσε τὴς μεσοκοιμισμένες φωτογραφίες καὶ
χλώμιασε ἀκόμα πὶδ πολὺ τὸν 'Αγγελο τοῦ Μαρα-
θῶνα.

Μιὰ μοναξιά, ἕνας καημὸς ἀλάλητος.

Κ' ἡ ἰδέα πάλι τοῦ θανάτου, μὲ τὸ ἀσπρ-κι-
τρινο θλιβερό φῶς τῆς κάμερης χύθηκε μέσα στὰ
σπλάχνα τῆς.

—Ναί, ναί... Θὰ δοθῶ... Θὰ μὲ πιᾶσει ἀπὸ
τὸ χέρι καὶ θὰ τοῦ πῶ: —«Χρόνια καὶ χρόνια σὲ
περιμένα». Τίποτ' ἄλλο. Καὶ θὰ τὸν ἀγκαλιάσω
σφιχτὰ, σφιχτὰ. Εἶναι λεδέντης ὁμορφος, ἀπάνω σὲ
μαῦρο ἄτι καὶ θὰ μὲ βάλει καθάλα πίσω του καὶ
θὰ χυμήσωμε μαζί μέσα στὴ νύχτα καὶ τὰ πουλιά
θὰ κλαίνε καὶ τὰ φύλλα τῶ δέντρων θ' ἀνατρι-
χιάζουν καὶ ἐμεῖς θὰ τρέχουμε, θὰ τρέχουμε, σφι-
χταγκαλιασμένοι καὶ θὰ φτάσω ξημερώματα στὸ
περιβόλι τοῦ 'Αρρθωνιαστικοῦ μου, ὅπου φυτρῶ-
νουνε σταυροὶ καὶ ἀνθίζουνε καντήλια καὶ μ' ἕνα χτύ-
πημα τ' ἀλόγου θὰ πέσει κάτω ἡ μεγάλη σιδερένια
πόρτα καὶ θὰ μποῦμε μέσα, θὰ πάρομε στρατὶ-
στρατὶ τὰ κυπαρίσσια καὶ θὰ μὲ κρατεῖ χλωμὴ στὴν
ἀγκαλιά του καὶ θὰ τοῦ λέω:

—Εἶσαι καλὸς ἐσύ, εἶσαι καλὸς...

ΦΩΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΘΗ

«—Ὅτε καρδιά, ὅτε καημὸς, ὅτε ἀγάπη,
καὶ νᾶναι ὅλα ξένα!

Νὰ μὴ σοῦ φέρονε ὁ λογισμὸς
ὄνειρα ξεχασμένα.

Δίχως καρδιά, δίχως καημὸ, δίχως ἀγάπη!

'Η λίμνη ὅς γίνῃ θάλασσα
καὶ ἡ θάλασσα ὅς πληθύνῃ,
καὶ νὰ μὴν εἶναι μιὰ στεγνιά,
ποῦ νὰ μπορεῖ ὁ στοχασμὸς
ν' ἀράξει καὶ νὰ μείνῃ—».

'Ηράκλειο.

Μ. ΘΕΡΣΙΤΗΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ

ΕΝΑΣΡΩΜΑΓΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ποῦ ἐβγήκε στὴν Κύπρο
ἕνας νέος γεωγραφικὸς χάρτης τῆς, τυπωμένος στὴν
'Αγγλία. Τὸ πρᾶμα, βέβαια, ἔχει κάποια σημασία
γιὰ τὰ γράμματα, (καὶ μάλιστα τὰ κυπριώτικα
γράμματα, ποῦ εἶναι τόσο πολλὰ ὥστε καὶ φύ-
λου πῆδημα ν' ἀκούεται καὶ νὰ φαίνεται), καὶ
μπορεῖ κανεὶς, μὲ τὴν ἄδεια τοῦ ἀνοιχτοκαρδου καὶ
ἀετομάτη «Νουμά», νὰ πῇ γι' αὐτὸ δυὸ μόνο λόγια.

'Ο χάρτης τυπώθηκε στὸ Λονδίνο, ἀπὸ τὸ «Βα-
σιλικὸν Γεωγραφικὸν Λιθογραφεῖον τοῦ Edward
Stanford». 'Η ἰδέα τῆς ἐκδόσεως καὶ τὰ ἐξοδα
εἶναι ἐνὸς Λεμεσιανοῦ, τοῦ κ. 'Ηρακλῆ Κατζί-
γιώργη, ὁ ὅποιος, ὅπως βλέπει κανεὶς ἀπ' αὐτὰ τὰ
πράγματα, ἀποφάσισε τὸ ἔργο ὅχι μὲ κύρια σκέψη
τὸ κέρδος. Ἀπὸ ρεκλάμα δέ, γιὰ λόγιος καὶ γιὰ
συγγραφεὺς, κάθε ἄλλο εἶχε στὸ νοῦ του ὁ ἄνθρω-
πος—ποῦ οὔτε τὸν εἶδα ποτέ μου.

*

*

'Η ἐκδοσις ἔγινε κατὰ τὸν τριγωνομετρικὸ
χάρτη (1885) τοῦ λοχαγοῦ H. H. Kitchener,
δηλαδὴ τοῦ σημερινοῦ Λόρδου Κίτσενερ, 'Αρμοστοῦ
τῆς Μεσογείου θαλάσσης. 'Ο ἐπίσημος ἐκείνος χάρ-
της ἔγινε μὲ κλίμακα 1:63,360, καὶ στὸ γράψιμο
τῶν ὀνομασιῶν ὁ 'Εγγλέζος ἐπέτυχε σχεδὸν,
γιατὶ ἔκρινε καὶ ἔγραψε, χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ με-

Κ' ἔκλαίε μὲ τὸ κεφάλι ἀπάνω στὰ στήθια καὶ
δὲν ἀκουγότανε. Κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρό τῆς,
ξάφνου ἕνας σκύλος ἄρχισε νὰ γαυγίζει τοὺς ἱργάτες,
ποῦ ἀρχίσανε νὰ περνοῦνε καὶ νὰ πηγαίνουν στὴ
δουλειὰ τους. Κ' ἡ Χρυσούλα ἀνατινάχτηκε τρο-
μαγμένη καὶ σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ ἡ καρδιά τῆς
καταχτυπούσε.

—Ναί, ναί... 'Ετσι γαυγίζουνε τὰ μαῦρα σκυ-
λιὰ ὅταν ὁ Χάρος περάσει μπροστὰ τους καθάλαρη,
καὶ ξεπεζέψει καὶ χτυπήσει καμιά κλεισμένη πόρτα
στὴ γειτονιά...

Σηκώθηκε καὶ ἔκλεισε τὸ παράθυρο νὰ μὴν ἐ-
κούει...

Καὶ τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἐνοιωσε στὴ σκάλα τὰ
βήματα τοῦ 'Ορίστη. Κ' ἔτρεξε γρήγορα γρήγορα
στὸ κρεβάτι τῆς, νὰ μὴν τὴ δεῖ ὁ 'Ορίστης πῶς
ἀγρυπνᾷ καὶ τὴ μαλώσει.

Καὶ σκεπάστηκε ἀπὸ κορφῆς—καὶ χαμογέλασε.
Χαμογέλασε. Θάρρεψε ἡ δύστυχη Χρυσούλα γιὰ
εὐκόλο πρᾶμα νὰ πεθάνει κανεὶς...

ταξὺ τῶν αὐτιῶν του καὶ τῶν στομάτων τῶν ντόπιων κανέναν «σοφός». Ἐπειτα, εἶχε καὶ τὴ βοήθεια τῶν σημείων τοῦ ἐγγλέζικου ἀλφαβήτου γιὰ νὰ παριστάνῃ πιστὰ τοὺς κυπριώτικους φθόγγους sh, tj, toh, ἂν καὶ ὄχι καὶ τὰ φωνήεντα. Λεῖπουν ὅμως ἀπ' αὐτὸν ἀκόμη ἀρκετὲς ὀνομασίες τοποθεσιῶν, ὄχι μόνον ὁμορφες καὶ ποιητικὲς ὅπως τίς κάμνει ὁ λαὸς μας, ἀλλὰ καὶ μὲ σημεῖα μεγάλης λαογραφικῆς καὶ ἱστορικῆς. Ὁ χάρτης, ἔννοεῖται, ἔγινε γιὰ τίς δουλειὰς τῆς ἐγγλέζικης κυβερνήσεως τοῦ τόπου, ὑπάρχει δὲ σήμερον μόνον στὰ κυβερνητικὰ γραφεῖα, στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ μας (ἂν ἐγγλύτωση ἀπὸ τὴ μανίαν τῶν κηρυναϊκῶν καὶ κιτικῶν ἡρώων), καὶ εἰς κανένα ἄλλο ἐδῶ κ' ἐκεῖ...κοινοτικῶς...κατάστημα.

Ἐκτοτε, κανέναν χάρτη τῆς Κύπρου λόγου ἕξις ἐβγήκε πλέον, ἐὰν ξεύρω καλὰ. Μόνον ἓνας μικρὸς τοῦ μκαίτη Σακελλαρίου (Ἀθῆναι), ὁ μόνος ρωμαϊκὸς καὶ ἕως τὰ τώρα «ἐν χρήσει» εἰς τὰ σχολεῖά μας.

* *

Σήμερον ὁ κ. Ἡρ. Χατζηγιώργης μᾶς δίδει τὸ χάρτη του, τὸν πρῶτον ρωμαϊκὸν μὲ ἀξιώσεις. Τὰ ὅλικά τῆς ἐκδόσεως, πρῶτης τάξεως. Μέγεθος 1,15 × 0,75. Κλίμαξ, 1:190,000, ἢ 1 δάκτυλος=μὲ 3 ἀγγλικὰ μίλια. Γλυκίστατο γαλάζιο χρῶμα γιὰ τὴ θάλασσαν. Τὰ βᾶθη τῆς γῆς, ἕως ἐφ' ἃς ἀγγλικὰ μίλια ἀπὸ τὰ παραγιάλια, σημειώνονται μὲ ἀριθμούς, καὶ στὴν ἀπόστασιν αὐτὴ γύρω στὸ νησί μας, δὲν ὑπάρχει βᾶθος βαθύτερον ἀπὸ 200 ὀργυῖες, παρὰ μόνον εἰς τρία σημεία ὅπου γίνεται ἀπότομα 336, 351 καὶ 422 ὀργυῖες, ἀντίκρυ στὸ Ἀκρωτήρι τοῦ Κιτίου. Οἱ ἀποστάσεις ἀπὸ τὸν ἕνα στὸν ἄλλον ὄρμον σημειώνονται καὶ αὐτές, καθὼς καὶ οἱ φάρυ, τὸ χρῶμα καὶ ἡ δύναμις των. Τὸ χρῶμα τῆς ξηρᾶς, σὺν ὀψῃ μαρμαροῦ παλιῦ κκιροῦ. Ἐχει τοὺς νέους δρόμους καὶ τὸν σιδηρόδρομον ἀκόμη, (εἶδος κωλοσοῦργη, σιδηροπάμπορον, ὅπως τὸν λείει ὁ... διόρθωτος λαὸς μας), ποὺ ἔχουν γίνῃ μετὰ τὸν χάρτη τοῦ Κίτσεενερ.

* *

Τὰ λιγοστὰ τούρκικα χωριά, (μὲ ρωμαϊκά, τὰ περισσότερα, ὀνόματα), σημειώνονται μὲ ἡμισέληνον, ἐνῶ τὰ δικά μας, μὲ σταυρό, ὅπως καὶ στὸ

χάρτη τοῦ Κ. Ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχεν τὸ γράψιμο τῶν ὀνομάτων γενικῶς. Τὰ γράμματα εἶναι πλεονάζοντα ἀπὸ ὅ,τι ἐσήκωνε μεγάλα. Καὶ δὲν τὰ χωρὶς ἢ τὰ μέρη εἶναι πυκνά, δὲν ξεχωρίζει κανεὶς εὐκολὰ τὰ σημεῖον εἰς τὸ ὅποσον ἀνήκει καθεὶ ὀνομασία. Ἐνῶ καὶ σ' αὐτὸ ὁ ἐγγλέζικος χάρτης, μὲ τὸ συνεχτὸ, ψιλὸ, καθαρό, εὐκολοδιάβαστο τῶν ὀνομασιῶν του, ἔπρεπε νὰ εἶναι παράδειγμα.

* *

Ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὴ μὲν ἡ ἀδυστυχία τοῦ νέου μας χάρτη. Ὅπως σημειώνεται στὴν κάτω γωνία του, τὰ ὀνόματα γράφονται καθὼς προφέρονται κατὰ τὸ Τοπωνυμικὸν τοῦ κ. Σίμου Μενάρδου, δηλαδὴ τοῦ ὁξένοιου σοφοῦ ποὺ ἀνεκάλυψε τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀδωνιδος.

Λοιπὸν: Στὴ γραφὴ τῶν ὀνομάτων, τὸ κυπριώτικο sh παριστάνεται μὲ χ ἢ ss, καὶ τὸ toh μὲ κ. Πολὺ καλὰ, ἂν καὶ δὲν προνοεῖ γιὰ μερικὸς ἄλλους φθόγγους. Ἀλλ' ὁ εὐλογημένος δὲ φυλάει τὸν κανονισμὸν αὐτόν, ἀλλὰ γράφει Σκελλοῦρκ, καὶ Κοκκινωτορμιθιά, κτλ. κτλ., δηλαδὴ τοῦ κκ=tehtoh!! Αὐτὸ εἶναι πολλὴ ἀπροσεξία, αἰτία δὲ εἶναι διότι ὁ ἐκδότης ἔφησε νὰ παρατραβηθῇ ἀπὸ τίς «σοφίες».

Γιὰ τὸ τυπλὸ αὐτὸ τράβηγμα ὁ χαρτογράφος ἔπεσεν ἄθελα σὲ ἀντιφάσεις πολλὰς καὶ ὡς πρὸς τὴν σημερινὴν προφορὰ ἢ γραφὴ τῶν ὀνομάτων—ἂν καὶ ἡ «ἀντίφασιν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν πραγματικότητα» εἶναι τὸ γινώσκον τῶν πολλῶν «σοφῶν». Ἐπιδιορθῶναι (sic) τὸ σημερινὸ γενικὸ Λευκοσία εἰς Λευκοσία (μὲ ο μικρὸν) ὅπως λέει ἀνεκαλύφθη ἀπὸ τὸν κ. Μενάρδον, γραμμικὸν σὲ μερικὰ προχρυσινὰ χερσόγραφα καθόλου αὐθεντικά. Μὰ τότε τὸ Λεμεσό(ς) γιατί νὰ τὸ γράφῃ ὅπως εἶναι σήμερον, καὶ ὄχι Νεμεσό(ς) ὅπως ἦταν μιὰ φορὰ (καθὼς λέει καὶ ὁ Oberhammer); Γιατὶ τὸ Δελλαπατῖν τὸ γράφει ὅπως προφέρεται σήμερον, ἐνῶ γράφει Κουτσοῦδέντης ὅπως ἦταν ἔλλοτε, καὶ ὄχι Κουτσοβέντης ὅπως προφέρεται σήμερον; Πῶς γράφει Πομός καὶ ὄχι Πομός (βωμός); Πῶς θὰ δικαιολογήσῃς στὸ μαθητοῦδι π. χ. τὸ χάρτη δταν γράφῃ Πάφου (πόλις, σημερὸν) καὶ κοντὰ σ' αὐτὸ ΠΑΦΟΣ (ἐπρχία); Κτλ. κτλ. κτλ.

* *

Μὲ λίγα λόγια (ἐπειδὴ δὲν εἴμαστε κριτικοί

ἀλλὰ θέλουμε μόνον καὶ τι λογικὸ καὶ ἀληθινὸ καὶ ὠφέλιμο): ὁ ἐκδότης ἐγελάσθη καὶ ἔπεσε σὲ ρεκλάμα σοφίας, «ζητοῦσθ; ἀνδριάντα». Νὰ εἶναι γραμμένα ἄλλα ἔτσι καὶ ἄλλα ἄλλοιῳ, δὲ γίνε-ται. Γιατὶ τότε καὶ χάρτης καὶ πρᾶγμα καὶ ἀλήθεια κκ. παράδοσις καὶ ἱστορία γίνονται μιὰ σαχλοσκαλάτα Κενίνας Ἐγγλέζος δὲ θὰ ἔγραφε σήμερον Londonium, ἐπειδὴ ἕνας «σοφός» ἀνεκάλυψε ὅτι πέρσι ἔτσι ἦταν.

Γιὰ τὸν τυπλοῦργον δὲ, καὶ γιὰ τὸ ὅτι οἱ ὀνομα-σῖες εἶναι μὲ πολὺ μεγάλα γράμματα, ὁ χάρτης στερέθηκεν ἕνα σωρὸ σημαντικὰς καὶ ὁμορφες τοποθεσίας, καὶ ἐκινδύνευσε νὰ γίνῃ ἀνεπαρκὴς ἔσον καὶ τὰ τοπωνυμικὰ ποὺ τὸν ἐστράδωσαν.

Πανοῦμε γιὰ ἕνα χάρτη ρωμαϊκὸν τοῦ τόπου μας καλὸ, πρὸ πάντων γιὰ τὰ κακόμοιρά μας τὰ σχολεῖα. Θὰ σφίξω τὴν καρδιά μου τὸ χέρι τοῦ ἐκδότη γιὰ τὴν ἐλπίδα ποὺ μᾶς εἶπε μετὰ τὸ χάρτη του, καὶ θὰ τοῦ εὐκχήσω ν' ἀποκτήσῃ ἔκριντα τόσο χρῆμα, ὥστε γιὰ τὴν β' ἐκδοσὴ νὰ φωνάξῃ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἕνα στρατιωτικὸ χαρτογράφον καὶ μαζί του νὰ γυρίσῃ πατιὰ μὲ πατιὰ τὴν πλούσιον ἀπὸ κάθε εἶδος, ὁμορφου πλούτου τόπον μας, ἀκούον-τας καὶ καταγράφοντας καὶ ἀφίνοντας κατὰ μέρος κάθε ὁξένοια νοστιμάδα.

Ἀλλοίμονο ἴσχυ' ἐκείνη τὴν ὥρην. Μὰ εἶθε τὸν τίτιον χαρτογράφον νὰ τὸν διατάξῃ νὰ ἔλθῃ στὴν Κύπρον αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς μας.

Κύπρον.

ΕΝΑ ΚΟΠΕΛΛΙ

ΕΠΙΘΥΜΙΑ

Στῆς ἁγίας Ἐσθασίας τὸ χερσὶ βωμὸ
θέλω νὰ καίω ἀκούρατος τοῦ πόθου τὸ λιβάνι,
γιὰ νὰπολάσω Ἰδέας λούλουδα ἱερὰ,
ποὺ ἴσως μιὰ μέρα θὰ γενοῦν γιὰ μὲ ἀφθαρτο στε-
φάνι.

Μὰ πιδυμῶ στὸ μόχθο καὶ στὴν κουρασίαν
νὰχω κοντὰ μιὰν ἀδερφὴ ψυχὴ νὰ μὲ φωτίζει,
νὰ μοῦ χαρίσῃ θάρρη καὶ παρηγοριὰς
καὶ μὲ χαρὲς τὸν ἵδρωτα νὰ μοῦ γλυκοσφουγγίζει.

Θέλω σὺν ζωντανεύῳ κάποιο ἰδανικόν,
μὲ τραγουδάκι χαρῶν ἢ καὶ περὶ ὀλιμμένον

IV

Ἀπὸ τότε πιά, ἀπὸ τότε πιά τὸ τραγούδι τῆς Χρυσούλας ἄρχισε νὰ γίνεταί μυρολόι.

Ἀρχισε νὰ γίνεταί σὺν κάπια μας τραγούδια βαριόκαρδα ποὺ μύρουνται μέσα στὰ σκλαβωμένα ἀκόμα βουνά μας, ρυθμίζοντας ἕνα συρτὸ ἀπέλιπδο χορὸ. Οἱ γυναῖκες γύρω τριγύρω πιασμένες ἀπὸ τὸ χέρι σαλεύουνε στὸ βραδινὸν ἀέρα—σὺν κουρασμέ-νες. Μιὰ (ἢ πιδὶ χλωμὴ) ἀρχίζει τὸ λυπητερὸ τρα-γούδι. Ἡ φωνὴ κλαίει καὶ τὰ λόγια σπαρταροῦν ἀνάμεσα στὰ κλαδιά καὶ πέφτουνε. Λέει κ' εἶναι δάκρυα βαρὶὰ ποὺ στάζουνε στὴ διψασμένη γῆ. Λέει κ' εἶναι πληγωμένα γλυκοκέλαδα πουλάκια ποὺ μόλις ἀφήκαν τὴ φωλιά καὶ ἀνοίξανε τὸ στόμα γιὰ τραγούδι, πέσανε κάτω μὲ τὸ κεφάλι μπροστὰ, μο-λυδοσκοτωμένα.

Κι ὅλη ἡ γῆς ποὺ χιλιάδες χιλιάδες χρόνια ἀ-κούει τὸ θλιμμένο μυρολόι τῆς ζωῆς, τὸ πίνει τόσο γλυκά, τόσο γλυκά, ποὺ θαρρεῖς εἶναι αἷμα σκοτω-μένου ἀδελφοῦ...

V

Καὶ τῆς φαινότανε τώρα τῆς Χρυσούλας πῶς ἔβλεπε ἀπὸ κάποιο μακρινὸ παράθυρον μὲ θαμπω-μένα ἀπὸ τὴν ἄχνη τῆς ἀναπνοῆς τζάμια, μιὰ γυ-ναίκα ποὺ πηγαινορχότανε. Πότε ἀκούμπουσε στὸ παράθυρον καὶ τὰ μάτια τῆς γινόντανε μεγάλα, ἐξ-τατικὰ καὶ μυστηριώδη—σὺν τὰ μάτια ποὺ κυ-τάζουν τὴ βροχὴ πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια. Πότε σή-κωνε τὰ χέρια τῆς σὰ νὰ προσευχότανε ἢ νὰ φοβέ-ριζε. Πότε πάλι κρατοῦσε τὸ κεφάλι μὲ τὰ δύο τῆς τὰ χέρια, σὰ νὰ φοβότανε μὴ σπάσει. Ἐπειτα ἐ-σκυφε—ἐκλαίει; γελοῦσε; Ποιὸς ξέρει. Ἴσως ἐ-πεφτε γιὰ νὰ κοιμηθεῖ, ἴσως γιὰ νὰ πεθάνει.

Ἡ Χρυσούλα τὴν ἔβλεπε πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια—κάποτε ἔλεγε πῶς εἶταν αὐτὴ ἡ ἴδια, ἔπειτα πάλι χαμογελοῦσε. Πῶς εἶναι δυνατό νάναι αὐτὴ ἡ ἴδια; Θάτανε καμιά ἄλλη... Ποιὰ νὰ εἶταν;

Ἀπόψε ἡ Χρυσούλα ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ Ὁρέ-στη, τὴν ὥρην ποὺ αὐτὸς, μεσάνυχτα πιά, ἐτοιμα-ζότανε νὰ φύγει. Ἐῖχε σωμαστεῖ κάτω στὰ πόδια του—σκλάβαν. Ἦθελε νὰ τοῦ πεῖ:

—Ὁρέστη μου, μὴν πᾶς ἀπόψε σ' Ἐκείνη τὴ γυναίκα, μὴν πᾶς!... Μείνε νὰ πάμε μαζί ἀπόψε στὴν ἐκκλησιὰ, στὴν Ἀνάστασιν. Ἀδριο ἔχομε Πά-σχα, Ὁρίστη μου. Μείνε, νὰ δοῦμε μαζί τὴν Ἀνά-στασιν.

Αὐτὰ ἤθελε νὰ τοῦ πεῖ; σήκωσε τὰ μάτια τῆς ἀπάνω του καὶ τὰ λόγια γυρίσανε πάλι καὶ πῖσανε σὰ δάκρυα στὴν ψυχὴ τῆς καὶ δὲ μίλησε. Ἐσφιγγε μόνον τὸ χέρι τοῦ τρομαγμένη. Εἶτανε πιδὶ ξαγριέμε-νος ἀπόψε, πιδὶ συλλογισμένος. Εἶχε ἄλλου τὸ νοῦ του, κύταζε παντοῦ καὶ πουμενέ, σὺν τρελλός.

Εἶχε πᾶσι στὸ Μουσεῖο τοῦ ἀγαπημένου του ζω-γράφου Μωρῶ καὶ τὰ μάτια του εἶσαν γεμάτα ἀ-κόμα ἀπὸ κόκκινα παραληρήματα. Σὰ νάχε μπεῖ σὲ Πολιτεία ποὺ κυριέψανε ληστὲς δυνατοὶ καὶ ὁ-μορφοὶ καὶ κουρσάροι—λεβέντες διψασμένοι ἀπὸ χρυ-σάφι καὶ γυναῖκα.

Στὸ νοῦ του ἔμεινε ἀπὸ τίς ζωγραφιὰς κάτι τι σὺν ἀνάμνηση σφραγῆς—κορδέλες φαρδιές καὶ ὀλο-κόκκινες, σὰ στρατὸς ποὺ περᾶσανε χέρι χέρι ὁ θά-νατος κ' ἡ Ἠδὼν, ἔφηβοι ποὺ ξεκινᾶνε σὲ παρα-δοσιακίστους θάλασσες νὰ καταχτήσουν τὴ ζωὴ, Μαγδαληνὲς ποὺ κλαίει κ' ἱεροτολαχταρίζουν ἕνα κορμὶ ἀπὸ φιλντίσι, σταυρωμένο, Τροῖες πυρπολη-

νῆχω σιμά μου θάνατο, θνερευτή ψυχή,
νῆσαι κριτής σὰ ἔργα μου μάχειλι γλυκασμένο.

Κ' ἔτσι νὰ μένω στὴ δουλειά μου ἀδιάκοπα,
νὰ λημονῶ τοὺς πόνοὺς μου στὴν εὐθυμὴ λαλιά σου,
νὰ παίρνω ἀπ' τὰ χαμόγελά σου δύνομη,
κι δλάκριβη ἀνακούφιση ἀπὸ τὴν ὁμορφιά σου.

Ποθῶ μέσ' σ' ὅ,τι πάρω ἀπὸ τὴν Τέχνη ἀγνὸ
νῆχης κ' ἔσὺ τὸν κόπο σου κ' ἔσὺ τὴν κουρασιά σου
καὶ τὰ στεγὰ τῆς Δόξας τὰ τριαντάφυλλα,
ποὺ θάποχτήσω μιὰ φορὰ νὰ βάλω στὰ μαλλιά σου.

Κατελλόριζο, 1907.

ΠΕΤΡΟΣ Μ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΜΑΣ

Φίλε Νουμά,

Στὸ φύλλο τοῦ «Νουμά» 15 Αὐγούστου διά-
βασα μὲ μεγάλη ὄρεξη μιὰ ἀληθινὴ συμβουλὴ στὸ
ἄτυχο ἔθνος μας. Ἀληθινὴ συμβουλὴ, γικτὶ λίγοι
εἶναι δυστυχῶς ποὺ σκέφτονται χωρὶς προκατά-
ληψη. Δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτα γιὰ τὸ στρατιωτικὸ
κίνημα· καλὸ καὶ ἀγιο, καὶ μακάρι νὰ τὸ ἔκαναν
ἀρχήτερα Κάλλια ὅμως ἀργὰ παρὰ ποτέ. Μὰ γιὰ
τὴν συμμαχία ποὺ λές, θὰ εἶναι ἀγισμαμένα τὰ στό-
ματά τους ὅσοι ποῦνε καὶ γράφουνε γι' αὐτὸ τὸ
ζήτημα.

Στραβά, πολὺ στραβὰ ἔγραψαν καὶ γράφουν οἱ
καλαμαράδες μας (1), ὑποστηρίζοντας πὼς μονάχα
στοὺς Τούρκους σὰ μένουμε θὰ σωθεῖ ὁ Ἑλληνισμός,
καὶ ἂν πᾶμε μὲ τοὺς Ρούσους ἢ τοὺς Βουλγάρους θὰ
χαθούμε· αὐτὸ θαρρῶ πὼς δὲν εἶναι σωστὸς λογα-
ριασμός. Στὴ Ρουσία βρῖσκονται πολλὲς χιλιάδες
Ρωμιοὶ ποὺ ἔχουν τὰ σκολιὰ τους, τίς ἐκκλησιὰς
τους, τὴ γλώσσα τους ἀπὸ τόσα χρόνια καὶ δῶ, καὶ
ποτέ δὲ σκεφτήκανε νὰ τοὺς κἄμουνε Ρούσους· ἀλλὰ
καὶ ὅσοι γενήκανε Ρούσοι, τοὺς μπόδισε ἀρχεὶ ἡ
κυβέρνηση νὰ δώσουνε στὸ ἔθνος τίς περιουσίες
τους; Ποιὸς φυσικώτερος σύμμαχος τοῦ Ρωμιοῦ ἀπὸ
τὸ Ρούσο; Αὐτοὶ μᾶς κρέμασαν καμπάνες στὴς ἐκ-
κλησιὰς μας, αὐτοὶ μᾶς ἔκαμαν νὰ βγάλουμε τὸ σα

(1) Ἀπ' ὅλους πιδ πολὺ ὁ κ. Καζάκης ποὺ ἔγραφε «Μί-
σος κατὰ τῶν Βουλγάρων», ἀντὶ νὰ γράφει «Μιμηθῶμεν
τοὺς Βουλγάρους καὶ συμμαχήσωμεν μετ' αὐτῶν».

μῖνες, ποὺ ἀπὸ τὰ σπλάχνα τους ξεπετιέται, μέσα
σὲ χαλάσματα καὶ σὲ καπνοὺς καὶ φλόγες, κατὰ-
λευκο καὶ ἀνέγγιχτο τὸ ἱερὸν ἄνθος τῆς Ἑλένης.

— Ὁρέστη μου, Ὁρέστη μου! τί ἔχεις;

Τοῦ κρατοῦσε τὸ χέρι κ' ἤθελε νὰ τὸ κρύψει
μέσα στὰ στήθια τῆς γιὰ νὰ τὸ ζεστάνει καὶ νὰ τὸ
παρηγορήσει.

Δὲν τολμοῦσε—πὼς νὰ τολμήσει; νὰ τοῦ πεῖ
νὰ πᾶνε στὴν ἐκκλησιὰ. Ἐνα φεγγάρι ἀλλόκοτο,
μεγάλον, ξαγριεμένο ἔμπαινε ἀπὸ τὰ τζάμια.

— Ἀφνὲ με! Πὼς σέρνεσαι καὶ πιάνεσαι ἔτσι
ἀπάνω μου καὶ γλείφεις τὸ χέρι μου, σὰ σκυλάκι;
Ἀφνὲ με!

Κι ἀποτράβηξε τὸ χέρι τοῦ ἀπὸ τὸ ἀγκάλια-
σμά της καὶ τὴν ἐσπρώξε μὲ καταφρόνια.

— Ὁρέστη μου!

Τὸ φεγγάρι, ὡς τὴν ἐσπρώξε ὁ Ὁρέστης, ἔπεσε
ἀπάνω της καὶ τὴν τύλιξε χλωμό, σὰ σάβανο. Καὶ
φάνηκε τόσο λυπημένη, τόσο μικρὴ καὶ ἀνήμπορη,
ποὺ ὁ Ὁρέστης δὲν μπόρεσε νὰ βαστάξει τὴν ψυ-
χοπόνια καὶ τὸν οἶχτο. Κοντοστάθηκε λίγο, σὰ νὰ
θελε νὰ τῆς ζητήσει συχώρεση. Κοντοστάθηκε, γλύ-
κανε τὴ φωνή του καὶ τὴ ρώτησε:

— Τί με εἶς;

ρίκι τοῦ δούλου καὶ νὰ φορέσουμε κασκί-το καὶ κα-
πέλο. Ἔως ἔχτις, καὶ σήμερὰ ἀκόμα, ἂν λιγάκι
μᾶς λογαριάζουν οἱ Τούρκοι, μήπως δὲν εἶναι ἀπὸ
τὸ φόβο τῆς Ρουσίας; Ἀπὸ ποιούς περιμένουμε;
Ἀπὸ τὴν Ἀγγλία; Μεγάλη ἀπάτη. Τῆς Ἀγγλίας
δὲν τῆς συμφέρει νὰ δυσχεραστῇ τὴν Τουρκία γιὰ
τοὺς Ρωμιούς, γιὰτὶ ἔχει τίς Ἰντίες, τὴν Αἴγυπτο
καὶ τὴν Κύπρο, καὶ ἴσως ἀρπάξει μὲ τίς κολακείες
της καὶ κενὴν ἄλλο νησί—Μυτιλήνη, Τένεδο, νὰ
μὴν πῶ καὶ Κρήτη. Ἀπὸ τὴ Γαλλία; Κι αὐτὴ
ἔχει τὰ δικά της, Τύνιδα κλ. Ἀπὸ τὴ Γερμανία;
Αὐτὴ θέλει τὴν Τουρκία νὰ τὴν ἔχη βυζί, ἀδιάφορο
ἂν τὸ γάλα τὸ δίνουν οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ τὰ φύλλα
τῆς καρδιάς τους, κόβοντας τὸ ψωμί ἀπὸ τὸ στόμα
τῶν παιδιῶν τους.

Ἀπ' ὅλα τὰ χριστιανικὰ ἔθνη τὰ πιδ μισητὰ
γιὰ τοὺς Τούρκους εἶναι οἱ Ρούσοι καὶ οἱ Ρωμιοί,
κ' ἴσως πιδ πολὺ οἱ Ρωμιοί, γιὰτὶ πρῶτοι αὐτοὶ
ξεσκέπασαν τὴν Τουρκία, κι ὅσοι πολέμοι γενήκανε
μὲ τὴ Ρουσία ἡ αἰτία εἴταν οἱ Χριστιανοί. Δὲ μοῦ
λέτε, ἐξὸν ἀπὸ τὴ Ρουσία ποιὸς ἔκαμε πόλεμο μὲ
τὴν Τουρκία ἑκατὸ χρόνια κ' ἐδῶ; Κι ὅχι μονάχα
πόλεμο δὲν ἔκαμαν, μόνο καὶ τὴ βοήθησαν πάντα.

Μὲ ὅλους τοὺς πολιτικούς σκοποὺς τῆς Ρουσίας
δὲν εἶναι λογικὸ νὰ μὴ βλέπουμε πὼς εἶναι φυσικὴ
προστατρία τῆς Ὀρθοδοξίας. Καὶ τώρα ὅπου οἱ
Τούρκοι γυρεύουνε νὰ μᾶς τσερκέψουνε, μονάχα οἱ
Ρούσικες ἐφημερίδες ἀρχίσανε νὰ φωνάζουνε γιὰ τὴν
πολιτικὴ τῶν Νεοτούρκων.

Πὼς θέλετε, σέψ; καλαμαράδες, νὰ συμφωνήσουμε
μὲ ἔθνος ποὺ ζητᾷ φανερά νὰ μᾶς ἀλλάξῃ τὴν πι-
στη τῶν γονιῶν μας; Ἐλάτε δῶ ν' ἀνοίξετε τὰ
μάτια σας. νὰ δῆτε τί τραβοῦν οἱ Χριστιανοί, καὶ
νὰ δῆτε πὼς ὅχι μονάχα τὸν ἔθνομός μας θὰ χά-
σουμε, μὰ καὶ τὴ θρησκεία μας, ἂν μένουν τὰ πρά-
ματα ὅπως πηγαίνουν.

Μὰ τὴν ἀλήθεια εἶναι γιὰ δέσιμο ὅσοι νομίζουν
πὼς ἂν πᾶμε μὲ τοὺς Ρούσους εἴμαστε χαμένοι,
μὰ εἴταν μένωμε μὲ τοὺς Τούρκους θὰ σωθούμε. Ἐ
ἑκατόσια χρόνια κοντεύουν καὶ τίποτα δὲν ἔγινε, καὶ
ὅ,τι μπορούσε καὶ μπορεῖ νὰ γείνη, σὰν περάτουνε
δέκα χρόνια θάνατι ἀδύνατο. Μὴ μᾶς περνᾷ ἡ ἰδέα
πὼς ἡ Ρουσία θέλει νὰ μᾶς κἄμῃ Ρούσους. Γιὰ συμ-
μάχους ὅμως, τὸ προτείνουν καὶ τώρα, ὅπως καὶ
στὰ 1876, ἀλλὰ ἐμεῖς τὰ ἔ'ια πάντα μυαλά. Ἀς
ἀφήσουμε μιὰ στιγμὴ στὴν μπάντα πὼς ζητοῦν καὶ

— Ὁρέστη, ἀπόψε, ἂν θές... Πᾶμε στὴν ἐκ-
κλησιὰ... Εἶναι μεγάλο Σάββατο... Θᾶρξει κι ὁ
Γοργίας σὲ λίγο νὰ πᾶμε μαζί...

— Στὴν ἐκκλησιὰ!;

Γέλασε τὸ σπαραχτικώτατο γέλιο τοῦ πόνου.
Πετάχτηκε ἀπάνω καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ εἰτοιμαζό-
τανε ν' ἀνοίξει τὸ στόμα τοῦ γιὰ νὰ φωνάξῃ καὶ
νὰ εἰρωνευτεῖ καὶ νὰ βροῖσει—κ' ἔτσι ν' ἀλαφρώσει
λίγο, εἶδε τὴ Χρυσούλα νὰ κοιτάται μέσα στὸ φεγ-
γάρι, ἀπαρηγόρητη. Κ' ἐσκυψε καὶ τὴν τράβηξε
καὶ μὲ τὰ δύο τοῦ τὰ χέρια ἀπάνω καὶ καθίσανε
πάλι μαζί στὸν καναπέ. Τῆς χάδεψε τὰ μαλλιά
ἀπελπισμένως.

— Κακὸς δὲν εἶμαι! Συχώρεσέ με. Ἡ ζωὴ ἀρ-
χίζει καὶ μοῦ ξεσκαπάζετι τόσο ἄγρια καὶ τρα-
γικὴ καὶ ἀνήμερη ποὺ δὲν μπορῶ πιά νὰ μένω ἥρε-
μος κοιτάζοντας τὴν ξέθωρη, τὴν ἀδικοχαμένη καὶ
ἀνισόρροπη ζωὴ μου. Ὅλος ὁ κόσμος παρουσιάζεται
τώρα μπροστά μου ἀπέραντο θρακικὸ μεθύσι—τὰ
φυτὰ καὶ τὰ ζῶα κ' οἱ ψυχὲς τρικιζοῦνε καὶ πα-
ραμιλοῦνε ἀπὸ τὸ ἀψὶ κρασί ποὺ τοὺς κερνᾷ ὁ ἥλιος.
Κ' ἐγὼ δὲν μπορῶ πιά νὰ καθίσω στὸ τραπέζι καὶ
νὰ γεμίσω τὸ ποτήρι μου καὶ νὰ πῶ...
— Σώπα, σώπα, Ὁρέστη μου!

ἄρχισαν νὰ μᾶς ἀφαιροῦν τὰ προνόμια (1) καὶ θί-
λουνε σὰν παντρευσάμαστε τὴν ἀδεια νὰ τὴν παίρ-
νουμε ἀπὸ τὸν Ἰμάμη, καὶ σὰ βαφτίζουμε τὰ παι-
διά μας νὰ παίρνουμε ἀδεια ἀπὸ τὸ δημόσιο Εἰς-
πράκτορα, ἀδεια πὼς ἔχουμε πλεωμένους τοὺς φό-
ρους, καὶ ἂν δὲν εἶναι πλεωμένοι οἱ φόροι καὶ τοῦ
γονιοῦ καὶ τοῦ νουνοῦ, τὸ παιδί θὰ μὴν ἀβάπτι-
στο, καὶ τόσα ἄλλα τέτοια. Ἐπαναλαβαίνω, πὼς
θέλετε νὰ συμφωνήσουμε μὲ τέτοιο ἔθνος ποὺ ψήφισε
στὴ Βουλὴ τοῦ: Ὁποῖος Χριστιανὸς γίνῃ Μωαμε-
θανὸς—Ἰσλάμης—δὲ θὰ πηγαίνει στρατιώτης, καὶ
ὅποια Χριστιανὴ γίνῃ Χανούμ—Τουρκάλα—θὰ
παίρνῃ προίκα ἀπὸ τὴν κυβέρνηση ἀπὸ 50 λίρες
ἕως 500, ἀναλόγως τῇ θέσῃ τῆς; Καὶ δὲν εἶναι
αὐτὸ μονάχα. Στὸ τέταρτο ἐδάφιο τοῦ Κορανίου
στὸ τέλος τοῦ δευτέρου φύλλου, γράφει: Ἐπιτρέ-
πεται στοὺς πιστοὺς—Ἰσλάμηδες—νὰ παίρνουνε
Χριστιανὲς γυναῖκες χωρὶς νὰ γίνουν καὶ αὐτὲς
Τουρκάλες, ἀλλὰ τὰ παιδιά ποὺ θὰ κἄμουν θὰ εἶναι
Ἰσλάμ, καὶ ἔως σήμερὰ αὐτὸ γινότανε. Ἀπὸ
τρεῖς μῆνες κ' ἐδῶ ἄρχισαν οἱ πιδ διαβασμένοι
Μουλλάδες Νεότουρκοι νὰ ἐξηγοῦν μ' ἄλλον τρόπο
αὐτὸ τὸ ἐδάφιο τοῦ Κορανίου. Λένε: Ἀφοῦ ὁ Προ-
φήτης λέει στὸ τέταρτο ἐδάφιο πὼς ἐπιτρέπεται νὰ
παίρνουμε Χριστιανὲς γυναῖκες, καὶ δὲ λέει νὰ μὴ
δίνουμε καὶ στοὺς Χριστιανούς τίς γυναῖκες μας,
ἀρα πρέπει νὰ δίνουμε καὶ στοὺς Χριστιανούς ἂν
θέλουνε ἀπὸ τίς γυναῖκες μας, καὶ τὰ παιδιά τους
νὰ εἶναι Μωαμεθανοί. Καὶ ὅπως σὲ ὅλα ἡ θρησκεία
τους εἶναι μουζεβίτικη θὰ εὑρουν καὶ αὐτοὺ κανένα
μουζεβαρλίκι καὶ τότε; Βάλ' τοῦ ρίγανη. Βλέ-
πετε πὼς ἐξηγοῦν ὅπως θέλουν τὸ Κοράνιο τους,
ὅπως ἐμεῖς τὴν ἱστορία μας! Ἀφήστε γιὰ λίγον
καιρὸ, κύριοι καλαμαράδες, τὴ γραμματικὴ καὶ τίς
ἱστορίες καὶ δῆτε ὅτι τὸ Σύνταγμα ἔφερε τὴν Ἑλ-
λάδα σ' αὐτὰ τὰ χάλια, καὶ ὅτι τὸ Τούρκικο Σύν-
ταγμα εἶναι ὁ τάφος τοῦ δούλου Ἑλληνισμοῦ.

Σκεφτήτε ὅσο εἶναι καιρὸς καὶ ἐνεργεστε,
γράψετε, οἰώσετε, κἄμετε τὰ πάντα ἄνω κάτω.
Καφέτε κάμποσα Γυμνάσια καὶ κάνετε κάμποσα

(1) Ζητοῦν νὰ πάρουν τίς περιουσίες τῶν σχολειῶν, ἐκ-
κλησιῶν καὶ μοναστηριῶν, καὶ νὰ πλερώνουν αὐτοὺ τοὺς
δεσποτάδες, παπάδες καὶ δασκάλους. Ἀκύρωσαν δυὸ διαθη-
κες ἐπειδὴ δὲν εἴταν ἀπὸ τὸν Καδὴ ἐπικυρωμένες καὶ τόσα
ἄλλα.

Ἐπλεξε πάλι ἡ δύστυχη τὰ χέρια τῆς γύρω
στὸ λαιμὸ τοῦ Ἀγαπημένου καὶ ἔβγαλε τὸν πόνο
τῆς μπροστὰ στὸν πόνο τὸ δικό του καὶ δὲν ἤξερε
τί λόγια νὰ πεῖ καὶ πὼς ν' ἀγκαλιάσει γιὰ νὰ τὸν
παρηγορήσει λίγο.

— Σώπα, σώπα, Ὁρέστη μου!

— Νὰ σωπάσω; Μὰ μέσα μου ζύπνησε τὸ
φριχτὸ φίδι τοῦ διαταγμοῦ ποὺ ὅσο περισσότερο
τρῶε τὰ σπλάχνα μου, τόσο περισσότερο πεινᾷ. Τί
νὰ τοῦ δώσω ἀκόμα; Τί νὰ τοῦ δώσω ἀκόμα;
Εἶχε πέσει ἀπάνω στὸν καναπέ κι ἀγκομα-
χοῦσε.

Εἶχε πῖσι· ἀπάνω στὸν καναπέ, ἡθοποιὸς τῆς
ζωῆς μεγαλύστομος, ποὺ εἶχε πάρει πολὺ τραγικὰ
καὶ πολὺ ἀψηλὰ τὸ ρόλο ποὺ τοῦ εἶχε δώσει ἡ
Μοῖρα. Κ' εἶναι ἀλήθεια, εἴτανε τραγικώτατος ὁ ρό-
λος, μὰ μπορούσε καὶ νὰ τὸν παίξῃ πιδ σεμνὰ, πιδ
ἡσυχὰ καὶ πιδ ἀνθρώπινα. Νὰ μὴ καταχτυπᾷ τοὺς
κοθόρρους τοῦ τόσο δυνατὰ, ἀπάνω στὰ σανίδια τῆς
σκηνῆς, νὰ μὴ ὑψώνει καὶ τόσο κοσμοκρατορικὰ τὰ
χέρια καὶ νὰ κορδώνεται τόσο ἀγέρωχα κ' ἐπι-
ταχτικὰ μπροστὰ στὸ Ἀπειρο—κ' ἐπειτα στὴ λύση
νὰ μὴ γκρεμίζεται καὶ τόσο ἀπότομα καὶ νὰ ξε-
σκίζει τίς σάρκες τοῦ καὶ νὰ βγαίνει τὰ μάτια τοῦ
καὶ νὰ μουγγρίζει τόσο τραγικὰ καὶ νὰ κλαίει,
ἔτσι σὰ γυναῖκα...

(Ἀκολουθεῖ)